

Economisch - Statistische Berichten

44e JAARGANG - 16 SEPTEMBER 1959 - No. 2201

Reisdeviezen

R. MEES & ZONEN

Rotterdam

BANKIERS EN ASSURANTIE - MAKELAARS

Bagage- en ongevallenverzekeringen

BANKIERSKANTOOR te AMSTERDAM zoekt voor zijn studie- en beleggingsafdeling een jong academisch gevormd

BEDRIJFSECONOOM

Ervaring op het gebied van het beleggingsonderzoek strekt tot aanbeveling.

Uitvoerige schriftelijke sollicitaties te richten aan Ad-vertentiebureau de Bussy, Rokin 62, Amsterdam, onder no. LB 1285.

Spuistraat 172

Amsterdam

KAS-ASSOCIATIE N.V.

Voorschotten op effecten

BETALEN · BEWAREN · BEHEREN

schadeverzekering van kantoormachines

perfecte schaderegeling van
alle mechanische en
electrische kantoormachines.

PROVIDENTIA

N.V. ALGEMEENE
VERZEKERING-MAATSCHAPPIJ
PROVIDENTIA

AMSTERDAM-C.
HERENGRACHT 376
TELEFOON 222120

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

Uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut

Adres voor Nederland: *Pieter de Hoochweg 118, Rotterdam-6.*
Telefoon redactie: 0 1800 of 0 10 52939. Administratie:
0 1800 of 0 10 38040. Giro 8408.

Bankiers: *R. Mees en Zoonen, Rotterdam. Banque de Com-
merce, Koninklijk Plein 6, Brussel, postcheque-rekening
260.34.*

Redactie-adres voor België: *Dr. J. Geluck, Zwijnaardse Steen-
weg 357, Gent.*

Abonnementen: *Pieter de Hoochweg 118, Rotterdam-6.*

Abonnementsprijs: *franco per post, voor Nederland en de
Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f. 29,—, overige landen
f. 31,— per jaar. (België en Luxemburg B.fr. 400).*
Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts
worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Losse nummers 75 ct.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor
Westzeedijk, Rotterdam-6.

Advertenties. *Alle correspondentie betreffende advertenties
te richten aan de N.V. Koninklijke Nederl. Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon
69300, toestel 1 of 3).*

Advertentie-tarief *f. 0,30 per mm. Contract-tarieven op aan-
vraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten”
f. 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt
zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van
redenen te weigeren.*

Inkomensverdeling 1955

Voor degenen die de publikaties van het C.B.S. over de inkomensverdeling uitsluitend ter hand nemen ten einde de eigen positie te kunnen vergelijken met die van beroeps- of leeftijdsgenoten om daarna bij wijze van troost nog even na te gaan wat de méér verdienenden wel aan de fiscus hebben moeten offeren, heeft de „Inkomensverdeling 1955”¹⁾ een teleurstelling in petto: de zgn. „aanvullende gegevens” zullen in verband met de bestedingsbeperking niet worden gepubliceerd en om dezelfde reden zijn evenmin gegevens verzameld omtrent de belastingbedragen. Lieden met een wat ruimere belangstelling echter heeft de betreffende statistiek nog veel te bieden. Zij kunnen er namelijk weer in vinden: de inkomensverdeling en het gemiddelde inkomen per gemeente, per economisch-geografisch gebied, per provincie en — ook over voorgaande jaren — voor ons land als geheel. Ook zijn weer gegevens opgenomen over het aantal belastingplichtigen en het inkomen naar bedrijfsklassen.

Wat de inkomensverhoudingen tussen de meer dan 1.000 vermelde gemeenten betreft, is het C.B.S. de liefhebbers van uitersten tegemoet gekomen. In de inleiding wordt namelijk o.a. vermeld, dat de gemiddelde inkomens per inwoner in Bloemendaal en Wassenaar met resp. f. 4.433 en f. 4.052 de hoogste en die in de gemeenten Zeeland en Heel en Panheel, beide in Noord-Brabant gelegen, met f. 708, resp. f. 648 de laagste van ons land zijn. De gemiddelden der drie grote steden

¹⁾ „Inkomensverdeling 1955”, 98 blz., f. 8.60. Verkrijgbaar bij Uitgeversmaatschappij W. de Haan N.V. Zinendorflaan 3, Zeist.

lopen vermoedelijk te weinig uiteen om eventuele plaatselijke rivaliteit veel voedsel te geven: Amsterdam f. 2.109, Rotterdam f. 1.974, Den Haag f. 2.085. Opmerkelijk is dat Amsterdam Rotterdam, wat het aantal lieden met een inkomen van f. 100.000 of meer betreft, radicaal voorbij is gestreefd: in 1950 waren de aantallen resp. 138 en 172; in 1955 300 en 273. Het moge echter

de Rotterdammers tot troost strekken dat hun 273 inkomensgenieters gezamenlijk bijna f. 60 mln. te „vertieren” hadden, tegen de 300 Amsterdammers „slechts” ca. f. 55 mln.!

In nevenstaande tabel is een aantal landelijke gegevens betreffende de inkomensverdeling 1955 te samen gebracht. Vergelijking dezer cijfers met die over 1950 leert, dat zich vrij aanzienlijke veranderingen hebben voltrokken. Zo is het aantal belastingplichtigen uit de lagere inkomensklassen zowel relatief als absoluut sterk afgenomen. In 1930 had nog

65,06 pCt. der belastingplichtigen een inkomen beneden f. 3.000; in 1955 was dit percentage gedaald tot 39,8. De beide laatste kolommen in de tabel doen zien, dat het aantal belastingplichtigen en hun gezamenlijke inkomens in alle overige inkomensklassen is gestegen. Voor de klassen, liggend tussen f. 4.000 en f. 20.000, was de stijging vaak aanzienlijk meer dan 100 pCt. Het gemiddeld inkomen per inwoner steeg van 1950 op 1955 van f. 1.197 tot f. 1.707; dat per belastingplichtige gedurende dezelfde periode van f. 3.030 tot f. 4.287. De door het C.B.S. berekende constante van Pareto groeide van 1,97 tot 2,07, hetgeen erop duidt dat de inkomensverdeling hier te lande gelijkmatiger is geworden.

Inkomens- klasse × f. 1.000	Absoluut		In pCt.		Cumulatief procent. cijfers a)		Indexcijfers 1950=100	
	aantal	ink. × f. 1 mln.	aan- tal	ink.	aan- tal	ink.	aan- tal	ink.
< 1	319.195	172	7, 5	0, 9	7, 5	0, 9	50	48
1—< 2	717.141	945	16, 8	5, 2	24, 2	6, 1	77	75
2—< 3	666.796	1.514	15, 6	8, 3	39, 8	14, 4	65	60
3—< 4	866.484	2.928	20, 2	16, 0	60, 0	30, 3	130	130
4—< 5	667.571	2.928	15, 6	16, 0	75, 6	46, 2	237	236
5—< 6	359.501	1.943	8, 4	10, 6	84, 0	56, 8	247	248
6—< 7	200.415	1.288	4, 6	7, 02	88, 71	63, 86	239	242
7—< 8	121.666	902	2, 84	4, 92	91, 55	68, 78	234	233
8—< 9	80.690	683	1, 89	3, 72	93, 44	72, 50	230	231
9—< 10	54.685	518	1, 28	2, 82	94, 72	75, 32	224	225
10—< 15	125.697	1.502	2, 94	8, 19	97, 66	83, 51	222	223
15—< 20	42.531	728	0, 99	3, 96	98, 65	87, 47	205	206
20—< 50	48.398	1.408	1, 13	7, 67	99, 78	95, 14	197	201
50—< 100	7.399	496	0, 17	2, 71	99, 95	97, 85	180	182
100 en meer	2.114	395	0, 05	2, 15	—	—	167	168
totaal	4.280.283	18.350	100,00	100,00	100,00	100,00	107	152

a) In dit geval dient de omschrijving onder „Inkomensklasse” uiteraard te worden gelezen als: < 1, < 2 < 100.

INHOUD

Inkomensverdeling 1955	Blz. 735	Aantekening:	Blz.
Inkomensschommelingen in de land- en tuinbouw, door Drs. P. M. van Nieuwenhuizen	736	De Miljoenennota 1960	745
Ziektefondsverzekering geesteszieken, door J. Verduyn	739	Ingezonden stuk:	
De recente economische ontwikkeling en de perspectieven van Belgisch-Congo, door J. Huybrechts	742	De recente ontwikkeling van de Amerikaanse invoer, door F. J. Clavaux, met een naschrift van Drs. W. Tims	747
		Geld- en kapitaalmarkt, door Dr. M. P. Gans ...	749

COMMISSIE VAN REDACTIE: Ch. Glasz; L. M. Koyck; H. W. Lambers; J. Tinbergen; J. R. Zuidema.
Redacteur-Secretaris: A. de Wit. Adjunct Redacteur-Secretaris J. H. Zoon.
COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË: F. Collin; J. E. Mertens de Wilmars;
J. van Tichelen; R. Vandeputte; A. J. Vlerick.

De inkomens in de land- en tuinbouw zijn onderhevig aan vrij sterke tot sterke jaarlijkse schommelingen, dit ondanks de gevoerde landbouwpolitiek welke er mede op is gericht prijzen en inkomens te stabiliseren. Deze fluctuaties zijn het geringst in die groepen bedrijven waar de garantie van minimum-prijzen relatief de grootste betekenis heeft (gemengde bedrijven op zandgrond en weidebedrijven). De inkomens in deze groepen vertonen een zeker — zij het indirect en niet regelmatig — verband met het verloop van het nationaal inkomen, aangezien in de gegarandeerde minimum-prijzen lonen zijn berekend, welke nauw samenhangen met het algemeen loonpeil. De wisselvalligheid is het grootst in de akkerbouwbedrijven en in de tuinbouwbedrijven, welke produkten in sterkere mate rechtstreeks afhankelijk zijn van de internationale prijzen.

Inkomens- schommelingen in de land- en tuinbouw

De oorzaken van de schommelingen in de inkomens.

a. De betekenis van het verloop van het nationaal inkomen.

De betekenis van het nationaal inkomen voor de inkomens in de land- en tuinbouwbedrijven is — zeer zeker op korte termijn — veel geringer dan in de sector detailhandel, aan welke sector wij in een vorig artikel aandacht schonken¹⁾. De afzet van de land- en tuinbouwprodukten vindt immers voor een groot deel in het buitenland plaats; de waarde van de uitvoer van onbewerkte en bewerkte landbouwprodukten bedraagt ruim één derde van de totale waarde van de landbouwproductie.

Belangrijker nog is het feit dat de prijzen van deze produkten internationaal worden bepaald en dat vooral ook daardoor de conjuncturele verandering in het nationaal inkomen van betrekkelijk geringe betekenis is. Wel is de regelmatige stijging van de welvaart van invloed op de samenstelling van het consumptiepakket en dientengevolge geeft deze verschuivingen te zien in het verbruik van de land- en tuinbouwprodukten. Doch voor deze sector als geheel is van een enigszins nauw verband tussen het conjuncturele verloop van het nationaal inkomen en van de inkomens in land- en tuinbouw geen sprake. Althans niet via de invloed van het nationaal inkomen op de afzet en de prijsvorming der produkten.

Een zeker verband is indirect wel aanwezig door middel van de prijspolitiek, welke t.a.v. de land- en tuinbouw bestaat. Het systeem van garanties van minimum-prijzen voor een aantal produkten in deze sector heeft tot doel een zeker minimum-inkomen te garanderen dat een vrij nauw verband vertoont met het algemeen loonpeil en dit laatste is afhankelijk van het welvaartspeil. De factoren welke van invloed zijn op de prijzen en inkomens in land- en tuinbouw zijn dan ook van andere aard dan die welke in de detailhandel ten deze werkzaam zijn. Het zijn factoren welke moeilijk en derhalve slechts ten dele door middel

van maatregelen van economisch politieke aard zijn te beïnvloeden en welke dan ook tot gevolg hebben dat, ondanks laatstbedoelde maatregelen, de schommelingen in de inkomens in deze sector, in het algemeen gesproken, aanzienlijk groter zijn dan in de detailhandel het geval is.

b. De betekenis van het prijs- en kostenpeil.

De prijzen van land- en tuinbouwprodukten worden internationaal bepaald. Hierbij zij direct opgemerkt dat aan de functionering van de internationale markten voor vele produkten weliswaar het een en ander ontbreekt. De sterke veranderingen, welke zich in de prijzen voordoen, worden veroorzaakt door grote fluctuaties in de jaarlijks voortgebrachte hoeveelheden, als gevolg van de wisselende weersomstandigheden, gepaard gaande met een in het algemeen inelastische vraag naar agrarische produkten en met een geringe aanpassing van het aanbod.

In vrijwel alle landen bestaat een meer of minder stringente landbouwpolitiek welke stabilisatie van de invloed van de sterke schommelingen in de internationale prijzen tot doel heeft. Deze stabiliserende maatregelen hebben doorgaans betrekking op het handhaven van minimum-prijzen van bepaalde produkten.

Hierbij dient dan nog te worden bedacht dat ook de schommelingen in de kosten vrij groot kunnen zijn. Gunstige weersomstandigheden leiden niet alleen tot hoge opbrengsten doch doorgaans ook tot lage kosten, voornamelijk arbeidskosten. Onder slechte weersomstandigheden is het tegenovergestelde meestal het geval. In de veehouderijsector zijn ook de kosten van de voederwinning in het eigen bedrijf meestal hoog bij slechte en laag bij gunstige weersomstandigheden.

Uit het onderstaande moge blijken dat, hoewel in ons land stellig sprake is van een landbouwpolitiek welke er mede op is gericht prijzen en inkomens te stabiliseren, door de achterliggende factoren er nog een zodanige schommeling in prijzen, kwantitatieve en kwalitatieve opbrengsten en kosten overblijft, dat de uiteindelijke fluctuaties in de gemiddelde inkomens groot zijn te noemen.

¹⁾ Zie: „Inkomensschommelingen in de detailhandel” in „E.-S.B.” van 9 september 1959.

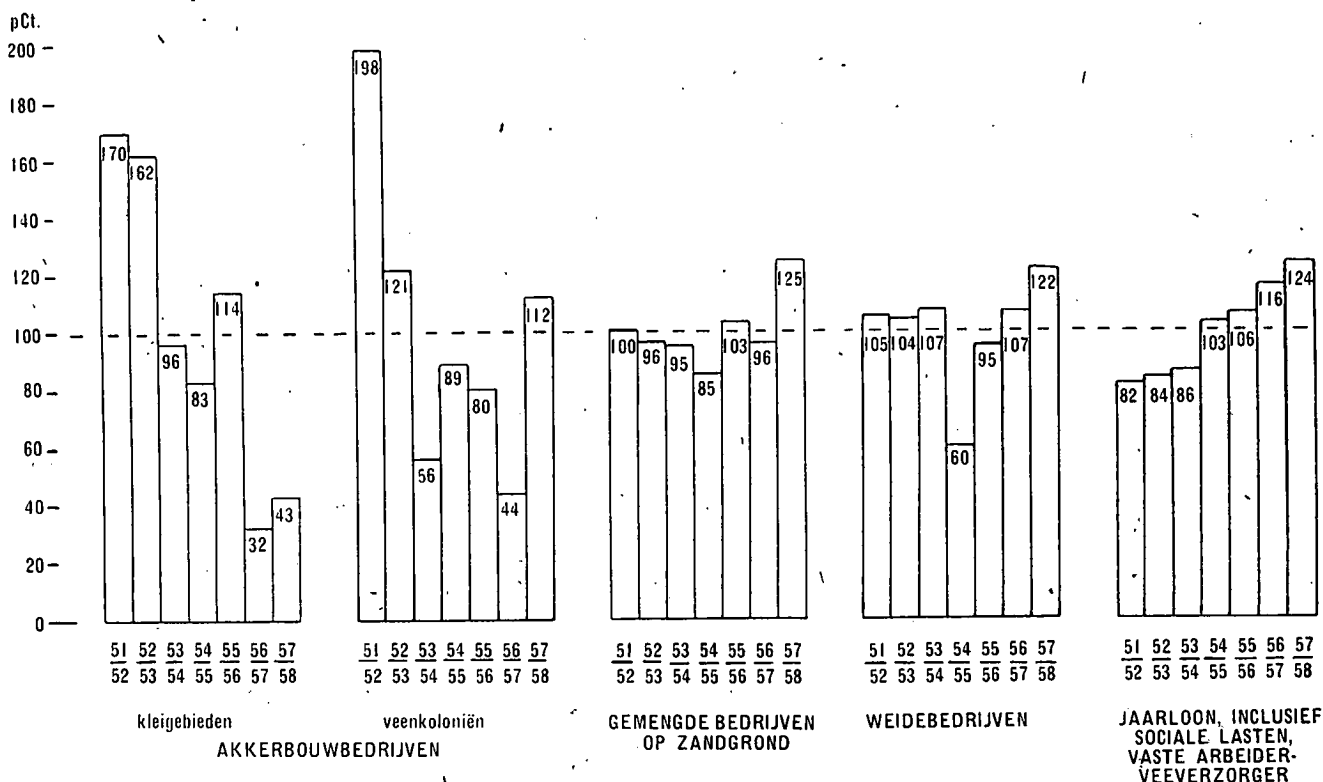
De schommelingen van de inkomens.

a. Landbouwbedrijven.

In grafiek 1 wordt het verloop van het gemiddelde inkomen van de ondernemer ²⁾ weergegeven van vier groepen landbouwbedrijven. Ter vergelijking is het jaarloon, inclusief sociale lasten, van een vaste arbeider-veeverzorger vermeld. Hierbij dient men te bedenken dat drie dezer groepen een groter aantal bedrijven omvat dan t.a.v. de in ons vorig artikel vermelde branches het geval is ³⁾. Deze grotere aantallen hebben betrekking op sub-groepen welke een enigszins verschillend beeld vertonen. De cijfers dezer drie groepen geven derhalve een nivellerende werking te zien. In grafiek 2 zullen dan ook de uitkomsten van enkele sub-groepen worden vermeld.

Grafiek 1

Het gemiddelde jaarlijkse inkomen van de ondernemers uitgedrukt in de gemiddelden van 1951/52 t/m 1957/58 in een aantal bedrijven in vier groepen van landbouwbedrijven; idem jaarloon vaste arbeider-veeverzorger

Er is een duidelijk verschil te constateren tussen de onderscheiden groepen. De fluctuaties zijn het geringst in de groepen gemengde bedrijven op de zandgronden en weidebedrijven. Dit ligt voor de hand, aangezien de prijs-garanties voor deze groepen de grootste betekenis hebben. Voor de belangrijkste produkten, melk en varkensvlees gelden minimum-prijzen; hetzelfde geldt o.a. voor de voedergranen. Veruit de grootste schommelingen vertonen de akkerbouwbedrijven, waar prijs-garanties slechts voor een deel der produkten bestaan en waar bovendien de

²⁾ Het inkomen van de ondernemer is het verschil tussen de opbrengsten en de bedrijfseconomische kosten (met uitzondering van het gewaardeerde loon voor de ondernemer). Dit inkomen vormt derhalve de beloning voor *alle* werkzaamheden die de ondernemer *zelf* verricht.

³⁾ Deze aantallen zijn: akkerbouwbedrijven op zeeklei ca. 25.000, akkerbouwbedrijven in de veenkoloniën ca. 5.000, gemengde bedrijven op zandgrond ca. 95.000, weidebedrijven ca. 30.000.

wisselvalligheid in de geogste hoeveelheden (kwantitatief en kwalitatief) zeer groot kan zijn.

Binnen drie dezer groepen zal nu een regionaal onderscheid worden gemaakt. In grafiek 2 zijn twee gebieden van akkerbouwbedrijven op kleigrond onderscheiden, twee gebieden van gemengde bedrijven op de zandgronden en twee weidestrekken ⁴⁾.

Omtrent de regionale groepen valt nog het volgende op te merken. De inkomensschommelingen in de beide akkerbouwgebieden zijn van ongeveer dezelfde grootte als die welke in grafiek 1 zijn weergegeven voor de totale groep akkerbouwbedrijven. Het valt echter op dat de jaarlijkse schommelingen in elk der beide groepen onderling zeer verschillend zijn.

Voor de beide gebieden op de zandgronden zijn de inkomensschommelingen in Drente veel groter dan die in oostelijk Noord-Brabant, waar deze van dezelfde grootte zijn als van de gehele groep gemengde bedrijven op de zandgronden.

Dit verschil kan hieruit worden verklaard dat op de gemengde bedrijven in Drente de akkerbouwgewassen een belangrijker plaats innemen dan in oostelijk Noord-Brabant. Ook hier wijken de jaarlijkse schommelingen in beide gebieden sterk van elkaar af.

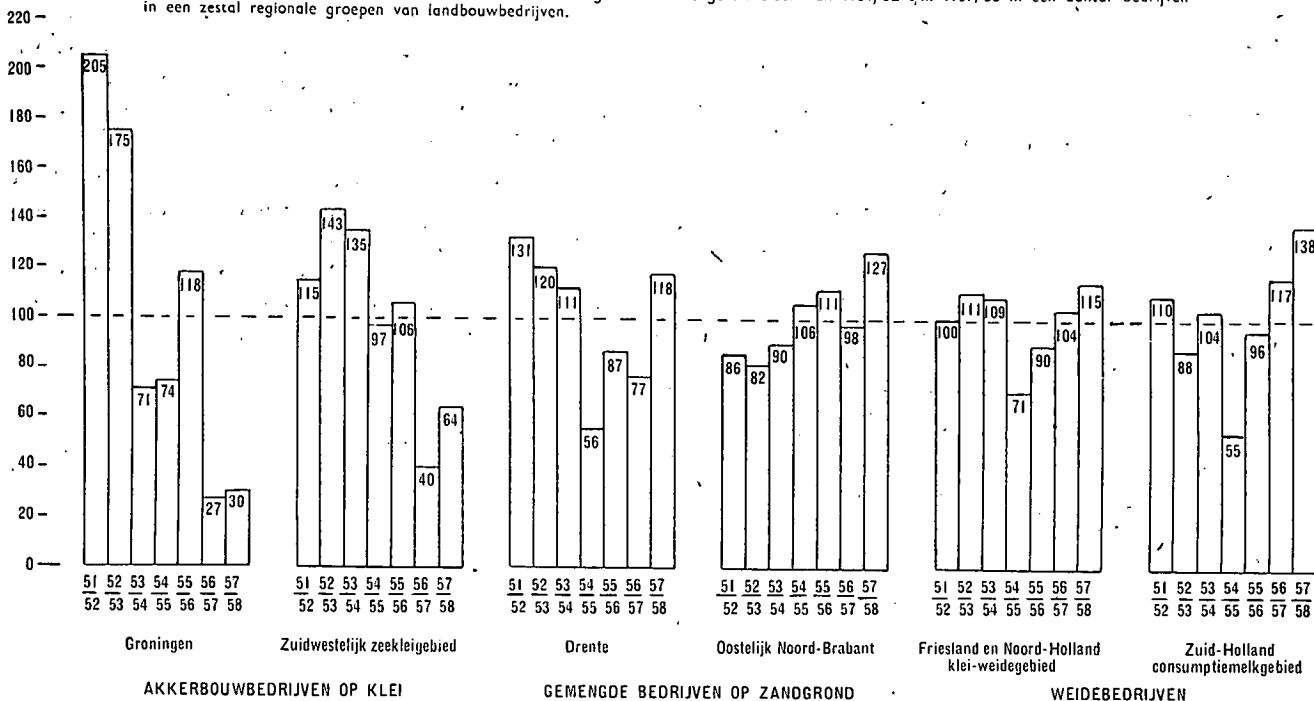
Wat de weidestrekken betreft valt eveneens een verschil tussen het eerste en tweede gebied te onderscheiden in die zin dat de grootste uitslagen zich voordeden in Zuid-Holland en dat ook hier de jaarlijkse schommelingen onderling verschillen vertonen, zij het in geringere mate. Met

⁴⁾ De aantallen bedrijven binnen elk dezer groepen bedragen ruwweg 2.500 resp. 10.000; 8.000 resp. 18.000; 5.000 resp. 2.500.

pCl

Grafiek 2

Het gemiddelde jaarlijkse inkomen van de ondernemer, uitgedrukt in de gemiddelden van 1951/52 t/m 1957/58 in een aantal bedrijven in een zestal regionale groepen van landbouwbedrijven.

deze regionale indelingen hebben wij willen aantonen dat binnen de in grafiek 1 onderscheiden hoofdgroepen zich belangrijke regionale verschillen hebben voorgedaan.

b. Tuinbouwbedrijven.

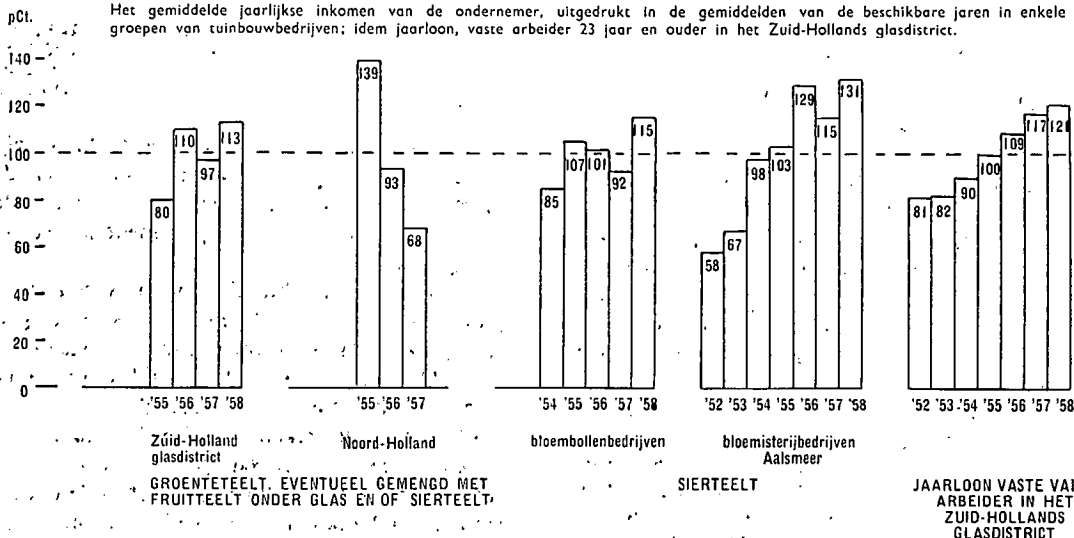
In grafiek 3 wordt het verloop van het inkomen in vier groepen tuinbouwbedrijven weergegeven. De eerste groep omvat de bedrijven met overwegend groenteteelt in het glasdistrict Zuid-Holland; de tweede groep de bedrijven met groenteteelt in Noord-Holland; de derde en vierde groep resp. de bloembollenkwekers in de bloembollenstreek en de bloemisterij-bedrijven in Aalsmeer⁵⁾. Over de fruitteelt zijn geen bedrijfsuitkomsten beschikbaar, welke voldoende representatief kunnen worden geacht.

voor de hand. De prijzen van groente en fruit vertonen nl. grote fluctuaties. Dit geldt niet alleen voor de gemiddelde jaarprijzen, doch eveneens voor de schommelingen binnen korte termijn. Het is een bekend verschijnsel dat de tijdelijk grote aanvoer van groente somtijds kan leiden tot zodanig lage prijzen, dat deze beneden de van te voren vastgestelde minimum-prijzen dalen, zodat de partijen op de veiling worden „doorgedraaid” en vernietigd. Uit de door de ondernemers gevormde fondsen worden dan aan de telers minimum-prijzen uitbetaald.

Niet alleen tijdelijk grote aanvoeren, doch ook stagnaties in de uitvoer, door belemmerende maatregelen van de invoerlanden, zijn oorzaak van sterke prijsfluctuaties. Bij het stabiliseren van de prijzen speelt de hulp van de

Grafiek 3

Het gemiddelde jaarlijkse inkomen van de ondernemer, uitgedrukt in de gemiddelden van de beschikbare jaren in enkele groepen van tuinbouwbedrijven; idem jaarloon, vaste arbeider 23 jaar en ouder in het Zuid-Hollands glasdistrict.

Ook in de tuinbouwbedrijven blijken de jaarlijkse schommelingen in het algemeen aanzienlijk te zijn. Ook dit ligt

⁵⁾ Het totaal aantal bedrijven in deze groepen bedraagt resp. ca. 5.000, 2.500, 700 en 700.

Overheid een ondergeschikte rol; dit geschiedt grotendeels uit eigen middelen van de ondernemers. Doch deze stabilisatie kan slechts dienen om al te sterke fluctuaties te temperen.

Door het ruïneuze karakter der verpleegkosten is rond 90 pCt. der wegens geestesziekten of krankzinnigheid verpleegden aangewezen op overheidssteun in de vorm van armenzorg. Temeer omdat aan steun ingevolge de Armenwet het verhaalsrecht is verbonden, moet van een zeer onbevredigende situatie worden gesproken. Volgens schrijver is de enige afdoende oplossing van dit vraagstuk gelegen in voorziening in de verpleegkosten via verzekering. Algehele bestrijding der kosten uit de ziekenfondspremie zou een stijging van die heffing met 0,6 pCt. nodig maken en dat stuit thans op bezwaren. Schrijver verdedigt echter twee mogelijkheden, waardoor de premieverhoging, welke per saldo noodzakelijk zal blijken, vrijwel te verwaarlozen zal zijn. Met de door schrijver bepleite voorziening wordt, voor zover het de wettelijke verzekerden betreft, ook het verhaalsrecht-vraagstuk op elegante wijze opgelost. Ook zal van de overneming van de risico's der wettelijk verzekerden door de ziekenfondsen een stimulerende invloed uitgaan op de ontwikkeling der verzekeringsgedachten voor de beter gesitueerden.

Ziekenfonds- verzekering geesteszieken

In „E.-S.B.” van 17 juni jl. gaf J. de Wit een als altijd belangwekkende beschouwing over de stand van zaken bij de ziekenfondsverzekering. En passant vermeldde hij daarbij, dat doorlopend en van tal van zijden (nog steeds) allerlei uitbreidingen van de verstrekkingen worden bepleit: „hulp aan polio-patiënten, aan astmapatiënten, meer medewerking aan revalidatie, kraamzorg, uitgebreider tandheelkundige hulp aan jongeren, enz”.

Deze laatste afkorting, die de schrijver zelf bezigt, duidt erop, dat zijn opsomming niet de pretentie heeft volledig te zijn. Inderdaad is zij dat ook niet. Ik voor mij zou er althans één onderwerp aan willen toevoegen en wel: uitbreiding van de aanspraken uit hoofde van verpleging van geesteszieken.

Het is geenszins mijn bedoeling te betogen, dat dit laatste desideratum in rangorde boven andere wensen zou moeten worden geplaatst. Maar wel verdient het, naast de overige punten, vermelding. Voorkomen toch moet worden, dat dit belang in het vergeetboek zou geraken. Daarvoor is het te gewichtig. In deze bijdrage moge hierover een en ander in het licht worden gesteld.

Ruïneus karakter der verpleegkosten.

Het mag bij de lezers van dit tijdschrift bekend worden verondersteld, dat de Armenwet de verplegingskosten van „arme” krankzinnigen in het algemeen ten laste brengt van de gemeenten ¹⁾. Opzettelijk plaats ik het woord „arme” tussen aanhalingstekens. Want onder deze verpleegden en hun onderhoudsplichtigen bevinden er zich velen, die niet arm zijn in de gewone zin des woords. Lang niet zelden betreft het mensen met middelbare inkomens. De financiële last, die de verpleging met zich brengt, gaat echter de draagkracht, zelfs die van meer gegoeden, veelal te boven. En door dit enkele feit worden vele verpleegden, die onder gewone omstandigheden de hulp van de Overheid nimmer zouden behoeven, tot arme in de zin der wet.

De moderne psychiatrie weet haar patiënten in een verblijvend groot aantal gevallen na een betrekkelijk korte verpleegduur in staat te stellen hun plaats in de maatschappij weer in te nemen. Met name de statistieken van de psychiatrische *klinieken* tonen dit aan. Van de

¹⁾ Art. 39.

(vervolg van blz. 738)

Samenvatting.

De jaarlijkse fluctuaties in de inkomens in de land- en tuinbouw zijn — in de beschouwde periode — in het algemeen gesproken aanzienlijk groter geweest dan die in de detailhandelsbedrijven (zie ons vorig artikel). Dit verschil is zeer wel verklaarbaar uit de factoren waardoor deze schommelingen worden bepaald. Voor land- en tuinbouwprodukten vindt de prijsvorming grotendeels plaats op de internationale markten; de prijzen vertonen grote fluctuaties. Een belangrijk deel onzer land- en tuinbouwprodukten wordt uitgevoerd en ondervindt derhalve de invloed dezer prijsfluctuaties. De produktie vertoont kwantitatief en kwalitatief soms grote schommelingen ten gevolge van de weersomstandigheden e.d.

De maatregelen binnen het kader van de landbouwpolitiek hebben voor een belangrijk deel tot doel om de invloed

van al deze fluctuaties op het inkomen van boeren en tuinders te verkleinen en de inkomens te stabiliseren. Niettemin doen zich nog vrij sterke tot sterke jaarlijkse schommelingen voor. Deze zijn het geringst in die groepen bedrijven waar de garantie van minimum-prijzen relatief de grootste betekenis heeft (gemeënde bedrijven op zandgrond en weidebedrijven). De inkomens in deze groepen vertonen een zeker — zij het indirect en niet regelmatig — verband met het verloop van het nationaal inkomen, aangezien in de gegarandeerde minimum-prijzen lonen zijn berekend, welke nauw samenhangen met het algemeen loonpeil. De wisselvalligheid is het grootst in de akkerbouwbedrijven en in de tuinbouwbedrijven, welke produkten in sterkere mate rechtstreeks afhankelijk zijn van de internationale prijzen.

's-Gravenhage.

P. M. VAN NIEUWENHUYZEN, ec. drs.

aldaar opgenomen pleegt 70 à 80 pCt. binnen zes maanden uit de verpleging te worden ontslagen. Reeds een verpleging van zo korte duur echter betekent voor de betrokkenen een financiële aderlating. De kliniek toch vraagt voor de laagste klasse een verpleeggeld van f. 15 à f. 20 per dag. Een verpleging van een half jaar in zulk een instelling vergt dan ook, met de bijkomende kosten, f. 3.000 à f. 4.000.

Verplegingen van langere duur vinden als regel plaats in psychiatrische *inrichtingen*. Gemiddeld is daarmee „all in” een kostenbedrag van f. 8 à f. 10 per dag gemoeid, of per jaar circa f. 3.000 à f. 3.500. Inrichtingen voor *zwakzinnigen* hebben doorgaans een wat lager tarief, doch de verpleging daar moet in het overgrote deel der gevallen tot de dood toe worden voortgezet. Het is duidelijk, dat wie voor de kosten van *zulk* een verpleging moet opkomen op de duur eveneens tot de staat van armlastige dreigt af te zakken. Dooreengenomen wordt dan ook, voor zover mijn kennis reikt, nauwelijks 10 pCt. van de ca. 40.000 bedden, welke de gezamenlijke Nederlandse inrichtingen voor geesteszieken en zwakzinnigen tellen, door „zelfbetalenden” bezet.

Onbevredigende situatie.

Terwijl rond 75 pCt. ²⁾ van onze bevolking in geval van *lichamelijke* ziekte tot op vrij grote hoogte, zo niet volledig, tegen de kosten is gedekt door de ziekenfondsverzekering — aanvullingsfondsen inbegrepen — en een belangrijk deel van de overige groep op dit punt tegen calamiteiten is beveiligd door verzekering bij particuliere ziektekosten-verzekeringinstellingen als anderszins ³⁾, moet dus worden geconstateerd, dat van de verpleegden wegens geestesziekte of zwakzinnigheid rond 90 pCt. op steun van de Overheid in de vorm van armenzorg is aangewezen. Uit sociaal oogpunt bezien, moet op dit punt van een zeer onbevredigende situatie worden gesproken. Temeer roept deze toestand om verbetering, daar aan steun in gevolge de Armenwet onverbrekkelijk het verhaalsrecht is verbonden. Dit betekent ten aanzien van iedere „arme” verpleegde een onderzoek van overheidswege naar zijn financiële omstandigheden, zomede, naar die van zijn eventuele ouders of kinderen, ja zelfs (althans nu nog) zijn grootouders of kleinkinderen.

Weliswaar is in de officiële stukken ⁴⁾ een wetsontwerp aangekondigd, dat een beperking van het verhaalsrecht inhoudt, in het bijzonder ook voor de gevallen waarover dit artikel gaat, maar ik ben geneigd dit een lapmiddel te noemen. In bepaalde schrijnende toestanden zal het stellig verbetering brengen. Het feit blijft echter, dat bij het inroepen van de steun der Overheid van patiënt tot patiënt zal moeten worden onderzocht, of men inderdaad met een „arme” heeft te doen. Dit onderzoek dringt in bijzonderheden, welke ieder, die enig gevoel van eigenwaarde heeft, bij voorkeur voor buitenstaanders verborgen houdt. Ook al is geheimhouding verzekerd, de betrokkenen zullen dit onderzoek vrijwel steeds als iets vernederends ondergaan.

Tenzij men het standpunt huldigt, dat de kosten van verpleging van alle geesteszieken en zwakzinnigen integraal door de Overheid dienen te worden gedragen, zonder

dat verhaal plaats heeft, moet het vorenstaande tot de conclusie voeren, dat de enige afdoende oplossing van het vraagstuk is gelegen in voorziening in de hierbedoelde kosten langs de weg van verzekering.

Bestaande verzekeringsvoorzieningen.

Een begin van een regeling in de aangegeven zin is reeds verkregen. Al in 1950 opende de verplichte ziekenfondsverzekering aanspraak op vergoeding wegens kosten van verpleging in een psychiatrische inrichting gedurende 42 dagen, mits de opneming geschiedt op medische indicatie. Dit aantal is later, tegelijk met de uitbreiding van het aantal verzekerde ziekenhuisdagen, verhoogd tot 70. De vrijwillige verzekering biedt als regel dezelfde rechten.

Volgens mij ten dienste staande gegevens wordt hiermede echter nóg slechts een relatief klein aantal van de circa 15 mln. verpleegdagen door de ziekenfondsen bekostigd. Het percentage zal tussen 3 en 5 liggen. Dit komt, omdat het overgrote deel van de verpleegdagen wordt gevormd door de meer langdurige gevallen. De behandeling van de acute stoornissen vergt ongeveer 20 pCt. van de beschikbare verpleegcapaciteit; de overige 80 pCt. van de bedden herbergt meer langdurige gevallen.

Wat de categorie der bevolking betreft, die niet tot de fondsverzekering wordt toegelaten, begint het eveneens te dagen. Bekend is, dat het particuliere verzekeringswezen voorheen bij zijn polissen het risico van verpleging wegens geestesstoornis of zwakzinnigheid angstvallig uitsloot. Hierin is verandering gekomen. Vele verzekeringen voorzien thans ook in dit risico, zij het doorgaans nog voor een beperkt aantal dagen. Van veel grotere omvang zijn de aanspraken, welke worden geboden door de Stichting O(nderlinge) V(erzekering) tegen L(angdurige) V(erpleging). Zij dekt de kosten, ook van enkele andere vormen van langdurige verpleging (waaronder poliomyelitis), gedurende een tijdvak van vijf jaren.

Kosten integrale dekking.

Ik kan mij voorstellen, dat het denkbeeld om, wat de ziekenfondsverzekering betreft, tot integrale dekking van de verpleegkosten over te gaan, bij het eerste gehoor een afwerende houding teweeg zal brengen. Als de bestaande aanspraken nog slechts enkele procenten van het totale aantal verpleegdagen bestrijken, met hoeveel zou de premie dan wel niet moeten worden verhoogd om dat ideaal te verwezenlijken? Laat ons dit echter nader bezien.

De totale kosten, welke door de gemeenten worden gedragen, kunnen voor dit jaar worden gesteld op rond f. 90 mln., bruto, d.w.z. zonder aftrek van verhaal. Rekening houdende met de kosten voor 10 pCt. zelfbetalenden (zie boven) zullen deze lasten, op basis van derdeklassetarieven, dus ongeveer f. 100 mln. bedragen. Blijkens een publikatie van enige tijd geleden ⁵⁾ waren op 1 januari jl. 510 inwoners per 1.000 als verplicht verzekerden bij ziekenfondsen aangesloten, terwijl de bejaardenverzekering 59 inwoners per 1.000 omvatte. Het aantal wettelijk verzekerden bedroeg dus op die datum 56,9 pCt. van de bevolking.

Ik ben geneigd aan te nemen, dat het deel van de kosten, dat de wettelijk verzekerden ⁶⁾ veroorzaken, hoewel exacte gegevens daaromtrent niet zijn gepubliceerd, niet boven

²⁾ Het juiste percentage bedroeg per 1 januari 1959: 73,1.

³⁾ Te denken valt hierbij bijv. aan ambtenarenverzekeringinstellingen (I.Z.A. en I.Z.R.).

⁴⁾ O.a. nog in de Memorie van Toelichting tot de begroting van het Ministerie van Maatschappelijk Werk voor 1959.

⁵⁾ Sociale maandstatistiek C.B.S., mei 1959.

⁶⁾ Verplicht verzekerden plus bejaardenverzekering, dus zonder de vrijwillig verzekerden.

Kabels met papier- en met plasticisolatie voor hoogspanning, laagspanning en telecommunicatie. Kabelgarnituren, koperdraad en koperkabel, staaldraad en bandstaal

N.V. NEDERLANDSCHE KABELFABRIEKEN · DELFT

(Advertentie)

dat percentage zal uitgaan. Niet mag worden voorbijgezien, dat procentsgewijs in de psychiatrische inrichtingen veel bejaarden worden verpleegd⁷⁾; maar tegen deze omstandigheid weegt naar het mij voorkomt ruimschoots op, dat vele niet-bejaarde verpleegden niet onder de wettelijke verzekering vallen, bijv. omdat zij nimmer in loondienst zijn geweest. Aangenomen mag dan ook, lijkt mij, wel worden, dat het onderbrengen van de verpleegkosten van geesteszieken en zwakzinnigen bij de aanspraken van de wettelijke verzekering een lastenvermeerdering voor de ziekenfondsen zou medebrengen van f. 50 à f. 55 mln.

Uit het artikel van De Wit⁸⁾ leert men, dat het verzekeringsplichtige loon thans ongeveer f. 9 mrd. bedraagt. Hieruit valt af te leiden, dat verwezenlijking van het hier ontwikkelde denkbeeld, indien de kosten geheel uit premieverhoging zouden moeten worden bestreden, een stijging van die heffing met rond 0,6 pCt. nodig zou maken.

Mogelijkheden beperking premieverhoging.

Het is duidelijk, dat zulk een verhoging onder de tegenwoordige omstandigheden op bezwaren zou stuiten. Daartoe behoeft echter, naar het vervolg zal leren, ook geenszins te worden overgegaan. Voornamelijk langs tweëerlei weg kan stijging van de premie vrijwel worden voorkomen.

Krachtens de A.O.W. kan van het in gevolge die wet toegekende pensioen, als de gepensioneerde en/of zijn echtgenote voor rekening van een openbaar lichaam in een gesticht wordt verpleegd, al naar het geval ligt, 90 pCt. of $33\frac{1}{3}$ pCt. van dat pensioen door dat lichaam worden opgeëist⁹⁾. Naar verluidt, ontvangen de gemeenten langs deze weg ca. 10 pCt. van de totale verplegingskosten terug. Zouden, in plaats van de gemeenten, de ziekenfondsen met de kosten van verpleging worden belast, dan valt bezwaarlijk in te zien, waarom de wet deze bevoegdheid niet aan die fondsen zou overdragen.

Een soortgelijke bepaling als de A.O.W. houdt de Ziektewet in ten aanzien van niet-kostwinners¹⁰⁾. Het gedeelte van het ziekgeld, dat in gevolge die wet ter tegemoetkoming in verplegingskosten aan de gemeente toekomt, bedraagt $\frac{2}{3}$. Waarom zou voorts niet bij de wet worden bepaald, dat de kinderbijslag voor zwakzinnige, voor rekening van een ziekenfonds in een inrichting verpleegde, kinderen aan de fondsen wordt uitgekeerd? Hetzelfde geldt, zij het onder een restrictie voor kostwinners, wat invaliditeits- en ongevallenrenten aangaat. Straks

komt daar de Algemene Weduwen- en Wezenwet bij¹¹⁾. Ik schat — het is alles approximatief, maar ver¹⁾ kan ik niet mistasten — dat een en ander tezamen nog ongeveer 5 à 6 pCt. van de kosten in het laadje zou brengen. Op deze wijze zou de premieverhoging reeds tot rond 0,5 pCt. kunnen worden teruggebracht.

De tweede mogelijkheid tot beperking van de premiestijging is van geheel andere aard. Ik denk daarbij aan de regeling, zoals deze is getroffen voor de bejaardenverzekering. Het premietekort in die sector is voor de helft voor rekening van het Rijk genomen. Het lijkt mij zeer wel te verdedigen, dat een gelijksoortige oplossing zou worden gekozen voor de geesteszieken en zwakzinnigen, met dien verstande, dat te hunnen aanzien niet van het Rijk, maar van de gemeenten een bijdrage zou worden verlangd, als vergoeding voor de ontlasting van de verpleegkosten. Deze tegemoetkoming zou kunnen worden gesteld op een zeker bedrag per inwoner, variërend naar de grootte der gemeente, omdat als regel de grotere gemeenten, ook relatief, meer patiënten te haren laste hebben dan de kleinere¹²⁾. Zo nodig zou deze bijdrage, in afwachting van een meer geschikt tijdstip tot premieverhoging, zodanig kunnen worden vastgesteld, dat daarmee ongeveer wordt ontvangen hetgeen de gemeenten thans netto aan de verpleging van de bedoelde groep ten koste leggen.

Dan zou nog slechts een heel klein gedeelte van de kosten ongedekt blijven, nl. het percentage, dat thans door de provinciale besturen wordt bijgedragen. Dit is al niet groot meer en het slinkt nog steeds. Het gemiddelde zal misschien nog 10 à 15 pCt. bedragen. De premieverhoging, welke per saldo noodzakelijk zou blijken, is dan vrijwel te verwaarlozen.

Opllossing verhaalsmoeilijkheden.

Niet mag worden nagelaten erop te wijzen, dat met de hier bepleite overneming van de kosten door de ziekenfondsen, voor zover de wettelijk verzekerden aangaat, eveneens op een elegante wijze het netelige vraagstuk van het verhaal op de verpleegde zelf of zijn onderhoudsplichtigen tot oplossing zou worden gebracht. Hierboven werd reeds gesteld, dat alle geschaaf aan dat verhaalsrecht alleen maar lapwerk kan zijn. Zonder ten aanzien van andere vormen van ondersteuning precedenten te scheppen, zou op de aangegeven wijze, althans voor de hier bedoelde groep van ondersteunden, aan alle narig-

⁷⁾ Het percentage ligt tussen 20 en 25, waarbij als bejaarden zijn beschouwd patiënten van 65 jaar en ouder.

⁸⁾ De schrijver deelt op blz. 482 mede, dat f. 9 mln. overeenkomt met 0,1 pCt. van het verzekeringsplichtige loon.

⁹⁾ Art. 17.

¹⁰⁾ Art. 40.

¹¹⁾ Deze wet bevat reeds een soortgelijke regeling als de A.O.W. ten aanzien van dit punt (art. 32).

¹²⁾ „Financiering verplegingskosten geesteszieken en zwakzinnigen”, door schrijver dezes, met medewerking van M. J. Kapteijn den Bouwmeester, uitgave N. Samsom N.V., 1955, blz. 70.

Alvorens op de recente economische ontwikkeling in te gaan wijst schrijver op de versteviging van de economische structuur van Belgisch-Congo gedurende het afgelopen decennium. Hiertoe heeft de uitvoering van het in 1949 gepubliceerde „Tienjarenplan” in belangrijke mate bijgedragen. Volgens dit plan zou 51 mrd. frank worden geïnvesteerd; eind 1958 was hiervan 40 mrd. besteed. Gemeten in constante prijzen steeg het bruto nationaal produkt in de periode 1950-1958 ruim 50 pCt. Het saldo van de handelsbalans was in 1958 iets gunstiger dan in 1957. In verband met de sterke toename der Congolese bevolking, nl. met 2,5 tot 3 pCt. per jaar, zijn ook in de komende jaren aanzienlijke investeringen noodzakelijk. In de loop van de eerstvolgende tien jaar zou de Overheid 81 mrd. frank investeren, waarvan 55 mrd. in het kader van het tweede „Tienjarenplan”. Schrijver concludeert dat de politieke conjunctuur minder zeker geworden is, doch zuiver economisch gezien zijn de vooruitzichten z.i. beslist gunstig.

De recente economische ontwikkeling en de perspectieven van Belgisch-Congo

Reeds tijdens de tweede wereldoorlog werd de economische structuur van Congo, dat van zijn traditionele leveranciers afgesloten was, op industrieel gebied verstevigd. Na de oorlog, en vooral van 1948 af, nam de ontwikkeling van de Congolese economie evenwel in alle opzichten uitzonderlijke verhoudingen aan. Zij werd hierbij aangemoedigd door de zeer gunstige conjuncturomstandigheden en door een interessante prijsstijging van meerdere der voornaamste in Congo voortgebrachte grondstoffen. Dit laatste verschijnsel had trouwens een zeer voordelige weerslag op de ruiltermen van de Congolese buitenlandse handel, wat eveneens de investeringen aanwakkerde.

Niettegenstaande de bewonderenswaardige versteviging van de economische structuur van Congo, blijft dit land,

zoals trouwens praktisch alle minder ontwikkelde landen, die grondstoffen produceren, vanzelfsprekend zeer gevoelig aan de evolutie van de grondstoffennoteringen op de wereldmarkten, en aldus aan de evolutie van de wereldconjunctuur.

Het is daarom niet te verwonderen dat ook de Congolese economie de weerslag heeft gevoeld van de depressie, die reeds in 1957 op de wereldmarkten tot uiting kwam en in 1958 scherpere vormen aannam. Zij was echter tegen een dergelijke depressie beter opgewassen dan dit vroeger het geval was, dank zij de talrijke inspanningen, die tijdens de voorafgaande jaren geleverd werden om onder andere de infrastructuur van het vervoerwezen en de elektriciteitsvoortbrenging te verstevigen, de produkties te diversifiëren,

(vervolg van blz. 741)

heid op dit stuk een einde kunnen worden gemaakt en zulks zonder overwegende inkomstenderving, omdat het verhaal, wat de bevolkingsgroep onder de loongrens betreft, buiten de hierboven genoemde bronnen, uiteraard slechts betrekkelijk weinig oplevert.

De overige patiëntengroepen.

De verpleging van de niet-wettelijk verzekerden zal in deze gedachtengang voorlopig voor rekening van de openbare lichamen moeten blijven, hoewel mogelijk voor de vrijwillig verzekerden¹³⁾ een overeenkomstige regeling zou kunnen worden nagestreefd. Ongetwijfeld echter zal van overneming door de ziekenfondsen van de risico's voor de wettelijk verzekerden (en eventueel de vrijwillig verzekerden) een stimulerende invloed uitgaan op de verdere ontwikkeling van de verzekeringsgedachte voor de beter gesitueerden. De geschiedenis van de sanatoriumverzekering is in dit opzicht leerzaam. De gemeenten kunnen, wat dit aangaat, trouwens bevorderend werkzaam zijn. Zij, die zich in redelijke mate tegen het risico van verpleging in een psychiatrische inrichting hebben verzekerd, zouden van het verhaalsrecht kunnen worden vrijgesteld. Ook op dat punt kent de historie van de sana-

¹³⁾ Blijkens de eerder genoemde publikatie per 1 januari 1959 omvattende 16,2 pCt. van de bevolking.

toriumverzekering een voorbeeld, dat gunstig heeft gewerkt.

Slot.

Het spreekt van zelf, dat in het bestek van dit artikel niet alle aspecten van het vraagstuk ten voeten uit konden worden getekend. Zo is nog niet gesproken over de groep van verpleegden, wier verpleegkosten voor rekening van het Rijk komen¹⁴⁾. Ook zullen verschillende andere punten, zoals het toezicht op de verplegprijzen en de positie van de voor- en nazorgdiensten voor geesteszieken, nader beschouwing vereisen. De opheffing van het onderscheid tussen medische en sociale indicatie zal ook nog voeten in de aarde hebben, al begint dit verschil — vergis ik mij niet — reeds aan betekenis in te boeten.

De bedoeling van deze bijdrage is echter slechts aan te tonen, dat een oplossing, wat de financiële kant van de aangelegenheid betreft, binnen het bereik van de mogelijkheden is gelegen. Aan de deskundige medewerkers van de Ziekenfondsraad is het alleszins toevertrouwd bij de verdere uitwerking voor de evengenoemde punten, zomede voor andere vragen, welke hiervoren nog niet mochten zijn aangeoerd, een aanvaardbare oplossing te vinden.

Voorburg.

J. VERDUYN.

¹⁴⁾ A.w., blz. 64 en blz. 65.

de nijverheid zeer ernstig uit te breiden en de produktiviteit te verhogen. De depressie slaagde er zodoende wel in de expansie te remmen, maar veroorzaakte hoegenaamd geen ontreding in het economisch leven, dat trouwens paraat is gebleven om zijn verdere ontwikkeling terug aan te vatten.

Het lijkt daarom nuttig eerst na te gaan op welke wijze de economische basisstructuur van Congo verstevigd werd, alvorens de uitwerking hiervan op de produktie, de buitenlandse handel en het inkomen te ontleden. Deze beschouwingen omtrent enkele aspecten van de recente economische evolutie zullen dan kunnen leiden tot het vastleggen van enkele vooruitzichten betreffende de verdere economische ontwikkeling van Belgisch-Congo.

Versteviging van de economische structuur.

Sedert 1950 werd zowel door de publieke als door de particuliere sector een zeer belangrijke investeringsinspanning geleverd.

De versteviging van de economische infrastructuur van Congo heeft heel wat te danken aan de uitvoering van het in 1949 gepubliceerd „Tienjarenplan voor de Economische en Sociale Ontwikkeling van Belgisch-Congo”. De totale kostprijs voor de verwezenlijking van dit plan werd op ongeveer 51 mrd. frank geraamd. Dit plan moest voor 58,6 pCt. rechtstreeks door de regeringsdiensten en voor 41,4 pCt. door diverse parastatale instellingen worden uitgevoerd. Einde 1958 beliepen de uitgaven van de regeringsdiensten 22,9 mrd. frank of 77 pCt. van de voorziene kredieten, terwijl de parastatalen inmiddels 17,2 mrd. uitgegeven hadden, dit is 81,6 pCt. van de totale vooruitzichten.

De volgende tabel illustreert duidelijk de uitvoeringsstaat van de hoofdrubrieken van het plan op einde 1958.

	Totale vooruitzichten	Vereffende uitgaven per 31/12/58
	(in mln. frank)	
Vervoer	21.897	16.656
Landbouwonwikkeling	3.206	2.453
Elektriciteit en water	5.830	4.946
Bestuursgebouwen en inlands woningen	12.919	10.993
Overheidsdiensten	1.236	992
Gezondheid en onderwijs	5.894	4.026
Totaal	50.982	40.066

Van overheidswege werden bovendien nog investeringsuitgaven gedaan, buiten het Tienjarenplan om. Deze beliepen van 1950 tot einde 1958 in totaal 12.382 mln. frank.

Ten slotte hebben eveneens de particulieren van de gunstige conjunctuursomstandigheden gebruik gemaakt om nieuwe ondernemingen op te richten die vooral in de industriële sector meermaals een belangrijke omvang aannamen, en om reeds bestaande ondernemingen uit te breiden en te rationaliseren. Deze vaste investeringen kunnen voor de periode van 1950 tot 1957 op een totaal van ongeveer 66,5 mrd. frank worden geraamd.

Het is niet mogelijk binnen het bestek van dit artikel te vermelden wat juist in de verschillende sectoren werd verwezenlijkt. Toch wensen we wat de vervoerssector betreft even te wijzen op de uitbreiding van de verbetering van het net, de ruime dieselisering van de tractie, de uitbreiding en verzwarening van het vervoermaterieel, de vergroting van de aanleg- en opslagplaatsen in de havens, de verbetering van de havenuitrusting, de aanleg van nieuwe en de vergroting van bestaande luchthavens. Verder werd het ingesteld vermogen van de elektriciteitsnijverheid sedert 1950 meer dan verdrievoudigd. Het is duidelijk dat deze laatste factor bijzonder heeft bijgedragen tot de expansie en de rationalisatie van de Congoese verwerkende nijverheid.

Expansie van de produktie.

Het volume van het bruto nationaal produkt van Belgisch-Congo, dat jaarlijks sedert 1950 door de diensten van de Centrale Bank van Belgisch-Congo en Ruanda-Urundi berekend wordt, volgde een ononderbroken stijgende lijn tot in 1957. De waarde van dit produkt was evenwel in 1957, en dit voor de eerste maal, tegenover het vorig jaar afgenomen, ingevolge de daling van de grondstoffenprijzen. Een voorlopige raming van het bruto nationaal produkt in 1958, voorziet dat alsdan ook het volume voor de eerste maal verminderde. De verzwakking zou echter slechts 1 pCt. bedragen.

Evolutie van het bruto-nationaal produkt van Belgisch-Congo (indexcijfers 1950 = 100)

	Waarde (lopende prijzen)	Volume (omvang tegen constante prijzen)
1954	160,6	137,4
1955	171,5	142,6
1956	181,5	151,0
1957	178,7	157,4
1958 a)	170,7	155,8

a) Voorlopige ramingen.

Bron: Centrale Bank van Belgisch-Congo en Ruanda-Urundi.

In een tijdspanne van enkele jaren is de Congoese produktie dus met niet minder dan de helft toegenomen. De expansie was het levendigst in de nijverheidssectoren en vervolgens in de Europese landbouwsector.

Indexcijfers van de Congoese produktie

(basis 1948-1949 = 100)

	Landbouwproduktie			Mijnen	Nijverheid a)	Vervoer
	Inlandse	Europese	Totale			
1955 ..	128,9	177,9	136,8	165,0	313,0	178,4
1956 ..	130,7	213,6	144,2	174,6	349,0	194,9
1957 ..	133,1	226,8	148,4	172,2	377,0	202,0
1958 ..	135,7 b)	239,5 b)	152,6 b)	163,8	350,6	184,1

a) Bron: Ministerie van Belgisch-Congo en Ruanda-Urundi. Basis 1947-1949 = 100.

b) Voorlopige gegevens.

Bron: Centrale Bank van Belgisch-Congo en Ruanda-Urundi.

Deze tabel bevestigt dat de produktie in 1957 nog verder toenam, spijs de eerste recessietekens. In 1958 ondervonden integendeel de mijnen, de nijverheid en het vervoer een eerste weerslag van de minder gunstige conjunctuursomstandigheden, terwijl de landbouwproduktie zich verder ontwikkelde. In de delfstofsector zijn het vooral de tinmijnen, die getroffen werden, ingevolge een door de Internationale Tinovereenkomst uitgevaardigde produktiebeperking, en in de industriële sector ondervond vooral de bouwbedrijvigheid de weerslag van de recessie. Haar activiteit verminderde met nagenoeg 19 pCt.

Ten overstaan van de jaren 1947-1949 was de voedingsnijverheid echter in 1958 met 183 pCt. toegenomen, de textielnijverheid met 528 pCt. en de scheikundige en de bouwnijverheid resp. met 364 pCt. en 301 pCt.

Omtrent de verbetering van de produktiviteit zelf kan men zich reeds een idee vormen door een vergelijking te maken tussen de evolutie van het aantal tewerkgestelde inlandse arbeiders en het verloop van het produktievolumen (produktie tegen constante waarde van het basisjaar) van 1950 tot 1957.

	Evolutie van het aantal tewerkgestelden	Evolutie van het produktievolume
Mijnen	- 11,8 pCt.	+ 48,7 pCt.
Landbouw	+ 23,6 pCt.	+ 117,5 pCt.
Nijverheid	- 8,4 pCt.	+ 156,4 pCt.
Vervoer	+ 37,6 pCt.	+ 73,2 pCt.

De nijverheid bereikte de meest treffende verbetering; verschillende harer produkties bevonden zich evenwel in 1950 nog in hun beginstadium.

Evolutie van de buitenlandse handel.

Kwantitatief gezien heeft de Congolese uitvoer zich zeer goed verdedigd tegen de conjunctuurverzwakking. In 1958 verminderde zijn volume (hoeveelheden tegen constante prijzen) inderdaad met slechts 2,3 pCt. tegenover 1957. Zijn globale waarde werd integendeel reeds in 1957 door de inzinking van enkele voor Congo zeer belangrijke grondstoffenprijzen getroffen en onderging in 1958 een verdere daling van 14,3 pCt.

Evolutie van de uitvoer van Belgisch-Congo en Ruanda-Urundi (douanestatistieken)

Jaren	Waarde (in mln. frank)				Volume (1948/49 = 100)		
	Plant-aardige en dierlijke produkten	Delfstoffen	Industriële produkten	Totaal	Plant-aardige en dierlijke produkten	Delfstoffen	Totaal
1953	7.147	13.082	201	20.430	110,6	137,4	124,2
1954	7.303	12.674	292	20.269	111,9	143,5	127,9
1955	8.157	14.798	264	23.219	121,4	145,7	133,8
1956	8.961	17.843	302	27.106	133,8	153,8	143,8
1957	9.311	14.211	483	24.005	135,--	154,4	144,8
1958	8.852	11.177	552	20.581	138,--	145,3	141,6

Bron: Centrale Bank van Belgisch-Congo en Ruanda-Urundi.

Hieruit blijkt dat vooral de delfstoffenuitvoer de weerslag van de conjuncturomkeer ondervond, terwijl de uitvoer van landbouwprodukten nog verder in volume bleef toenemen, maar onder de depreciatie van zijn produkten te lijden had. Anderzijds dient te worden gewezen op de gelukkige uitbreiding van de uitvoer van nijverheidsprodukten, die thans 2,7 pCt. van de totale uitvoerwaarde leveren tegenover slechts 0,9 pCt. in 1953.

De invoer van Belgisch-Congo, die zich in 1957 nog niet aan de gewijzigde conjunctuursomstandigheden had aangepast en zijn expansiebeweging had voortgezet, heeft in 1958 een belangrijke klap gekregen. Hij verminderde inderdaad met 19,1 pCt. in volume en met 17,9 pCt. in waarde.

Evolutie van de invoer van Belgisch-Congo en Ruanda-Urundi (douanestatistieken)

Jaren	In mln. frank	Volume (constante prijzen) Indexcijfer 1953 = 100
1953	18.172	100,0
1954	18.539	102,6
1955	18.952	106,9
1956	20.658	116,8
1957	21.909	118,2
1958	17.986	95,7

Bron: Centrale Bank van Belgisch-Congo en Ruanda-Urundi.

Deze vermindering is algemeen en treft zowel de verbruiks-, als de bevoorradings- en de investeringsgoederen.

Invoer van Belgisch-Congo en Ruanda-Urundi

(in mln. frank)

	Verbruiksgoederen	Bevoorradingsstoffen	Investeringsgoederen
1955 ..	5.657	6.176	6.636
1956 ..	6.308	6.581	7.231
1957 ..	6.735	7.137	7.528
1958 ..	5.495	5.639	6.399

Uiteindelijk was het overschot op de handelsbalans van Belgisch-Congo en Ruanda-Urundi in 1958 gunstiger dan in 1957, aangezien de vermindering van de invoer sterker was dan die van de uitvoer. Het overschot beliep in 1958, 2,8 mrd. frank tegenover 2,4 mrd. in 1957, 6,7 mrd. in 1956 en 4,5 mrd. in 1955.

Evolutie van de betalingsbalans van Belgisch-Congo en Ruanda-Urundi

(in mln. frank)

Jaren	Saldi der lopende transacties	Saldi der kapitaalbewegingen op lange termijn	Vergis-singen en weg-latingen	Globale saldi
1955	- 2.039	+ 2.972	- 78	+ 855
1956	- 3.861	+ 3.703	- 136	- 294
1957	- 7.826	+ 441	- 97	- 7.482
1958	- 5.570	+ 5.286	- 12	- 296

Bron: Centrale Bank van Belgisch-Congo en Ruanda-Urundi.

Ook op de betalingsbalans werden gunstiger resultaten bereikt. Het negatief saldo van de lopende transacties bleef inderdaad in 1958 beperkt tot 5.570 mln. frank tegenover 7.826 mln. frank in 1957. Het kon bovendien bijna volledig gedekt worden door een zeer belangrijke toevoer van overheidskapitalen op lange termijn die 5.465 mln. beliep tegenover slechts 76 mln. in 1957. Uiteindelijk sloot de betalingsbalans met een tekort van 296 mln. frank, terwijl in 1958 een tekort van 7.482 mln. frank werd geboekt. Dit bewijst evenwel dat de buitenlandse kapitalen in de Congolese economie een belangrijke rol vervullen.

Verbetering van het nationaal inkomen.

De belangrijke investeringsinspanningen, die sedert meerdere jaren geleverd werden en tot een expansie van de produktie leidden, hebben tevens een regelmatige toeneming van het nationaal inkomen tot resultaat gehad.

Evolutie van het nationaal inkomen van Belgisch-Congo (in mln. frank)

Jaren	Inlandse economie	Niet-inlandse economie	Totaal inkomen
1953	22.250	20.260	42.510
1954	23.310	21.250	44.560
1955	25.080	22.260	47.340
1956	26.540	22.990	49.530
1957	27.410	21.410	48.820

Bron: Centrale Bank van Belgisch-Congo en Ruanda-Urundi.

In 1957 werd de expansie van het nationaal inkomen dus voor een eerste maal geremd. Dit belette evenwel niet dat de inlandse economie haar inkomsten nog verder zag toenemen. De nadelen van de depressie vielen dus, globaal genomen, volledig ten laste van de niet-inlandse economie.

Tussen 1953 en 1957 is het nationaal inkomen van Belgisch-Congo met 6.310 mln. frank toegenomen. Van deze meerwaarde ging in 1957 5.160 mln. naar de inlandse eco-

nomie, terwijl de niet-inlandse, de Overheid inbegrepen, er 1.150 mln. frank van verkreeg. Gedurende de beschouwde periode is het inkomen van de inlanders met 23,1 pCt. toegenomen en vermeerde dit van de niet-inlandse economie met slechts 5,1 pCt. De verbetering van de inlandse inkomsten was vooral aan opeenvolgende loonsverhogingen te danken. Het aandeel van de lonen in de totale inlandse inkomsten steeg trouwens van 45,5 pCt. in 1953 tot 50,7 pCt. in 1957.

Vooruitzichten.

Uit de voorgaande beschouwingen kan zeer duidelijk afgeleid worden dat Congo de gunstige conjunctuursomstandigheden tot in 1957 zeer goed benut heeft om zijn economische structuur te verstevigen en te verruimen, en dat anderzijds de conjuncturomkeer een eerder geringe verzwakking van de investeringen, de produktie en het inkomen heeft veroorzaakt. Welke zijn nu de eerstvolgende perspectieven of mogelijkheden van de Congolese economie?

Aangezien de Congolese bevolking zeer sterk toeneemt, 2,5 tot 3 pCt. per jaar, zullen in de loop van de eerstvolgende jaren nog zeer belangrijke investeringen doorgevoerd dienen te worden zowel om de produktie op te drijven als om de instellingen voor onderwijs en beroepsvorming uit te breiden.

Zoals de zaken thans staan, voorziet de Staat een investeringsuitgave van ongeveer 81 mrd. frank voor de eerstvolgende tien jaar. Hiervan zou nagenoeg 55 mrd. uitgegeven worden in het kader van het Tweede Tienjarenplan, dat op meer rechtstreeks produktieve investeringen zal worden afgericht. Wat de particuliere investeringen betreft kan slechts aangestipt worden dat de heer Gillet, voorzitter

van de Union Minière du Haut Katanga verklaard heeft dat deze onderneming in 1959 voor een bedrag van 1.120 mln. frank zou investeren, terwijl de investeringen van de andere maatschappijen van de groep van de Société Générale 1.460 mln. zouden belopen. Deze enkele gegevens laten vermoeden dat ook de particuliere sector dus een belangrijk investeringsprogramma heeft.

Dit belet niet dat Congo tijdens de eerstvolgende jaren toch een ruim beroep op de buitenlandse kapitaalmarkt zal moeten doen om zijn expansie aan het gewenste ritme te kunnen voortzetten. Anderzijds heeft de heer Van Hemelrijk meermaals gewezen op de zeer interessante mogelijkheden, die voor Congo nog openliggen inzake aluminium, siderurgie en petroleum.

Vlak bij Inga, in Mayumbe, waar tegen zeer lage prijs een overvloedige elektrische drijfkracht kan voortgebracht worden, werden ruime bauxietlagen ontdekt. In Beneden-Congo, en in Katanga, waar weinig dure elektrische drijfkracht beschikbaar is, kan eveneens ijzererts gewonnen worden, waardoor de oprichting van een hoogovenbedrijf mogelijk wordt. Ten slotte grijpen in Mayumbe petroleum-opzoeken plaats, die waarschijnlijk tot een gunstig resultaat zullen leiden, aangezien boven en onder deze zone, in Frans Equatoriaal Afrika en in Angola, petroleum werd ontdekt.

Heel dit investeringsprogramma wordt evenwel enigszins geremd door de huidige politieke conjunctuur. De onzekerheid, die een normaal verschijnsel is in een overgangperiode tussen twee politieke regimes, heeft tot een zeker wantrouwen geleid, dat evenwel hopelijk van voorbijgaande aard zal zijn. Op louter economisch gebied beschouwd, zijn de perspectieven van Congo nochtans zonder de minste twijfel gunstig.

Antwerpen.

J. HUYBRECHS.

AANTEKENING

De Miljoenennota 1960

In de vorige Miljoenennota werd de verwachting uitgesproken, dat het jaar 1959 zou worden gekenmerkt door een zekere hervatting van de opgaande lijn in de economische ontwikkeling, doch dat het stijgingstempo waarschijnlijk bescheiden zou zijn. De prognose waarop enkele maanden later het S.-E.R.-advies inzake het sociaal-economisch beleid zou worden gebaseerd, schetste voor 1959 een soortgelijk beeld. In afwijking hiervan geeft het lopende jaar een krachtige expansie te zien.

In deze expansie en in het geconstateerde versnellings-element ligt, aldus de zojuist bij de Staten-Generaal ingediende Miljoenennota 1960, een duidelijke waarschuwing. De vergelijking dringt zich op met de achtereenvolgende conjunctuurfases na 1951/'52. Deze mondden ten slotte uit in de overbesteding van 1956/'57. De huidige omstandigheden vergen een omzichtig beleid, opdat onze economie niet door een te snelle toeneming van de bestedingen opnieuw — en dan waarschijnlijk eerder dan de vorige maal — in een toestand van ernstige onevenwichtigheid zal geraken.

Een welbewuste anticyclische werking van de begroting is derhalve geboden. Minister Zijlstra stelt nu in zijn Nota vast, dat de begroting 1960, zowel wat het saldo als wat de ontwikkeling van het niveau betreft, in redelijke mate

in overeenstemming is met de conjuncturele situatie, doch dat anderzijds de afwezigheid blijkt van wezenlijke speelruimte. Noch een vergroting van het begrotingstekort, noch een vermeerdering van de impulsen zou z.i. in de te verwachten economische constellatie passen.

Samengevat vertoont de ontwerp-begroting 1960 het onderstaande beeld:

TABEL 1.

Omschrijving	Ontwerp begroting 1960 (in mln. glds.)
Gewone Dienst:	
Uitgaven	7.240 a)
Middelen	7.873
Saldo	+ 633
Buitengewone Dienst:	
Uitgaven	1.822
Middelen	407
Saldo	-1.415
Gehele Dienst:	
Uitgaven	9.062
Middelen	8.280
Saldo ontwerp-begroting	- 782
Voorts zijn nog additionele posten te verwachten, welke per saldo het begrotingstekort vergroten met	169
Begrotingstekort, rekening houdende met de additionele posten	951

a) Incl. rond f. 292 mln. nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds.

Het bedrag, dat in 1960 gevonden moet worden ter financiering van de begroting, wordt in de Miljoenennota berekend op f. 1.025 mln. Naar verwachting zal op de voorinschrijfrekeningen voor het Rijk in 1960 een bedrag van ca. f. 400 mln. ter dekking van het tekort beschikbaar komen. Daarnaast zal het Rijk derhalve, wil inflatoire financiering worden voorkomen, rond f. 625 mln. op de open kapitaalmarkt moeten lenen, Minister Zijlstra verwacht, dat een zodanig bedrag aan financieringsmiddelen zal kunnen worden aangetrokken.

Stelt men de begroting 1960 naast de ontwerp-begroting voor 1959, dan kan men de verschillen in de volgende globale bedragen samenvatten. De belastingmiddelen stijgen in totaal met f. 550 mln. en de overige middelen (na eliminering van f. 100 mln. in 1960 te ontvangen aflossingen van voormalige E.B.U.-debiteuren) met f. 100 mln., tezamen dus met f. 650 mln. Het monetair relevante tekort daalt van f. 1.425 mln. tot f. 1.025 mln. of met f. 400 mln. De meerdere middelen blijken dus slechts voor een deel, nl. voor ongeveer f. 250 mln., voor hogere uitgaven te worden aangewend. Men vindt hierin een toepassing van de gezonde gedragsregel, dat in een opgaande ontwikkeling de conjuncturele belastingontvangsten niet volledig tot uitzetting van de overheidsactiviteit, doch zeker voor een deel tot vermindering van het tekort dienen te strekken.

Intussen beperkt zich de eigenlijke activerende werking van deze uitgavenvergroting tot ongeveer de helft van de genoemde f. 250 mln., aangezien de daarin begrepen stijging van de aflossingen op binnenlandse gevestigde schuld en van de woningbouwvoorschotten wegens hun bijzonder karakter — zij vormen op zichzelf geen reële uitgavenstimulans — buiten beschouwing mogen blijven. Naast deze uitgavenvermeerdering staat de impuls van een aantal belastingmaatregelen ad ongeveer f. 175 mln. De totale activerende werking kan derhalve worden gesteld op globaal f. 300 mln., dat is $3\frac{3}{4}$ pCt. van het in dit verband relevante uitgaventotaal (begroting 1959) van ca. f. 8 mrd.

Voor een juiste beoordeling van dit percentage moet het worden vergeleken met de stijging van het nationaal inkomen. Welnu, het thans voor 1959 geraamde nationaal inkomen ligt 6 pCt. boven dat van 1958, terwijl het nationaal inkomen voor 1960 bijna 8 pCt. hoger wordt geschat dan het cijfer voor 1959. Uit deze gegevens blijkt het anticyclische element in de begroting voor 1960. Het is het verschil tussen het groeipercentage van het nationaal inkomen enerzijds en het groeipercentage van de monetair relevante overheidsuitgaven — autonome belastingverlaging daarvoor mede begrepen — anderzijds, dat de maatstaf vormt voor de anticyclische beïnvloeding van de conjunctuur door de overheidsfinanciering.

Minister Zijlstra wijst er in dit verband met nadruk op, dat het voor een gezond, op de conjunctuur afgestemd, begrotingsbeleid niet noodzakelijk en in de praktijk ook nauwelijks mogelijk is om in de opgaande fase de overheidsuitgaven in absolute zin te verlagen. Verscheidene categorieën van uitgaven dienen nu eenmaal, willen knelpunten worden vermeden, mee te groeien, terwijl van andere de structurele ontwikkeling niet kan worden doorbroken. In dit licht herinnert de Minister eraan, dat juist de uitgaven categorieën verkeer en waterstaat en onderwijs de sterkste stijging — resp. f. 100 mln. en f. 160 mln. — te zien geven.

Vergelijkt men de begroting 1960 niet met de ontwerp-begroting 1959, maar met de vermoedelijke uitkomsten

daarvan, dan blijkt evenwel een zwakkere anticyclische werking. Minister Zijlstra merkt hierover het volgende op. De expansie is eerder gekomen dan was voorzien. Tegelijkertijd is ook het begrotingsbeeld gunstiger geworden. Een aantal uitgaven blijft bij de raming ten achter, de middelen ondervinden de invloed van het gunstige getij en het monetair relevante tekort is verminderd. Aldus is het anticyclische effect van de begroting vervroegd; het komt reeds in 1959 tot uiting. Door deze vervroeging wordt echter ook de vergelijking 1959/1960, wat het anticyclische moment betreft, minder tekenend dan op basis van de oorspronkelijke gegevens. Bedoeld moment valt als het ware uiteen in een reeds voor het jaar 1959 werkend gedeelte en een gedeelte, dat in 1960 tot werkzaamheid zal komen. Dit is geen nadeel; integendeel, deze vervroegde aanpassing van de overheidsfinanciën bevordert de geleidelijkheid van de economische opgang.

De gunstiger conjuncturele ontwikkeling heeft zich nog weinig op de kapitaalmarkt doen gevoelen. Hierdoor kon het aanvankelijk voorgenomen beroep van het Rijk gehandhaafd blijven. Zo komt de verbetering van de budgettaire positie uiteindelijk hierin tot uiting, dat de op de voorinschrijfrekeningen accumulerende gelden in 1959 niet voor financiering van rijksuitgaven behoeven te worden aangewend; zij zijn echter beslist nodig als element van anticyclische overheidsfinanciering in een jaar van onverwachte snelle opleving van de conjunctuur.

In zijn slotbeschouwing vraagt Minister Zijlstra in het bijzonder de aandacht voor het feit, dat thans opnieuw beweging zal komen in het loonpeil van de verschillende bedrijfstakken. De daaruit voortvloeiende toeneming, met name van de consumptieve bestedingen, verscherpt de noodzakelijkheid, de ontwikkeling van de overheidsbestedingen binnen bepaalde grenzen te houden. Aangezien de verlaging van de belastingtarieven als conjunctuurimpuls grotendeels op één lijn moet worden gesteld met een toeneming van de particuliere bestedingen uit anderen hoofde, vloeit hieruit voort, dat het belastingbeleid niet los kan worden gezien van het loonbeleid. Besteding stimulerende maatregelen in het loonvlak, resp. op het budgettaire terrein kunnen onder omstandigheden elk voor zich nog wel toelaatbaar zijn, in de huidige conjunctuurfase zouden loonsverhoging en substantiële belastingverlaging tezamen naar de mening van de Minister welhaast met zekerheid tot overbesteding leiden. M.a.w., het door de Regering gekozen loonbeleid noopt er te meer toe met het budgettaire beleid in 1960 de nodige voorzichtigheid te betrachten.

De Minister van Financiën is ervan overtuigd, dat, mede gezien de hoge urgentie van een verbetering van de fiscale positie van de ongehuwden en de gevolgen, welke de investeringsfaciliteiten ook voor 1960 zullen hebben, geen verdere belastingverlaging mogelijk is. Dit houdt dus in, dat aan een verlenging van de zgn. tijdelijke belastingverhogingen niet zal kunnen worden ontkomen. De Minister voegt hier nog aan toe, dat hij het, op zich zelf gezien, betreurt dat voor het komende jaar met een verlaging van het inkomstenbelastingtarief voor ongehuwden en met het treffen van een aantal voorzieningen ten aanzien van fusies moet worden volstaan, aangezien naar zijn oordeel de bestaande belastingdruk te hoog is.

De zorg voor een evenwichtige ontwikkeling van onze economie, die hierboven tot uitdrukking is gebracht, spruit — zo vervolgt de Minister — voort uit het diepe besef bij

de Regering van de ernstige gevolgen, die een hernieuwde overbesteding met zich zou brengen. Hij herinnert daarbij aan de grote tekorten van de betalingsbalans in 1956/57 en het daarmee samenhangende deviezenverlies en aan de ondermijning van de waardevastheid van het geld, die onontkoombaar het optreden van overspanningsverschijnselen begeleidt, hetgeen te ernstiger is omdat de ontwikkeling hier, anders dan bij de betalingsbalans, blijkens ervaring niet omkeerbaar is.

De vrees voor muntontwaarding is sterk verbreid. Nu moet voorop worden gesteld, dat het verschijnsel van een voortdurende prijsstijging niet zo algemeen is als wel eens wordt verondersteld. Uit onderstaand staatje blijkt, dat allerlei prijsindices thans beneden, gelijk met of slechts weinig boven het peil van 1952/53 liggen. Te dien aanzien kan, aldus de Minister, derhalve niet van een voortdurende trendmatige stijging worden gesproken.

TABEL 2. *Prijsindexcijfers*
(1953 = 100)

	1952	1958	1959 (juni)
Wereldmarkten:			
Moody-index	104	96	94
Schulze-index	103	99	101 a)
Nederland:			
Groothandelsprijzen	104	105	105
Invoerprijzen	111	101	98
Uitvoerprijzen	109	102	99
Kosten van levensonderhoud ..	100	117	117
Idem (excl. huren)	100	114	114

a) April.

Een duidelijke uitzondering vormt het prijsniveau in de consumptieve sfeer, waarvoor in de tabel als indicatie de index van de kosten van levensonderhoud (excl. verplichte sociale verzekeringen — waaronder de A.O.W. — en de loonbelasting) is opgenomen. Deze blijkt in de betrokken periode 17 pCt. te zijn gestegen of gemiddeld bijna 2,5 pCt. per jaar. In de Miljoenennota wordt hierbij aangekend, dat aan deze stijging voor een deel het elimineren van kunstmatige elementen in onze prijsstructuur ten grondslag ligt. Met name geldt dit voor het te lage huurpeil; in deze jaren is een deel van de weg naar het bereiken van evenwichtshuren afgelegd. Laat men deze factor buiten beschouwing, zoals in de laatste regel van de tabel is geschied, dan resteert een stijging van 14 pCt. Dit is intussen altijd nog 2 pCt. per jaar, hetgeen naar het oordeel van Minister Zijlstra beslist te veel is.

Handhaving van een redelijke stabiliteit van de interne geldswaarde moet — zo meent de Minister — toch niet als een structurele onmogelijkheid worden beschouwd. Nadrukkelijke voorwaarde is z.i. echter wel, dat economische overspanning wordt vermeden. Typend is; dat in de sector, waar bijna voortdurend spanningen hebben geheerst, nl. de bouwnijverheid, de prijsstijging ook het meest spectaculair is geweest. Een overspannen vraag drijft de prijzen omhoog. Dit geldt niet alleen voor de goederen en diensten; ook op de arbeidsmarkt treedt dit verschijnsel aan de dag. Het gevaar wordt dan zeer reëel, dat de lonen de produktiviteit in ontwikkeling voorbijstreven en de prijzen gaan meeslepen. De verantwoordelijkheid voor de loonontwikkeling is thans in sterkere mate dan voorheen bij het bedrijfsleven komen te liggen. Aan de Regering blijft evenwel de taak, zoveel als in haar vermogen ligt, te voorkomen dat de lonen door de evenbedoelde conjuncturele oorzaken uit de hand lopen en daarmee de waardevastheid van de munt aantasten.

Voorgaande beschouwingen — zo eindigt Minister Zijlstra zijn eerste Miljoenennota — ademen veeleer een geest van voorzichtigheid dan van optimisme. Dit spruit, naar hij verklaart, voort uit zijn overtuiging dat ons volk slechts dan de vruchten van de huidige expansie zal kunnen plukken, als het erin slaagt, vooral door het matigen van verlangens op allerlei gebied, de ontwikkeling gezond te houden. Wij móeten voorkomen, dat een gezonde en verheugende groei onttaardt in onevenwichtigheden en alsdan leidt tot een pijnlijk aanpassingsproces. De aanvaarding van de aangeboden begroting 1960, alsmede van de daarmee verband houdende wetsontwerpen, zal daartoe z.i. een wezenlijke bijdrage zijn.

INGEZONDEN STUK

De recente ontwikkeling van de Amerikaanse invoer

De heer F. J. Clavaux te Leidschendam schrijft ons:

Bij het interessante artikel van Drs. Tims in „E.-S.B.” van 24 juni jl. over bovengenoemd onderwerp zou ik gaarne enige aanvullende resp. kritische opmerkingen willen plaatsen.

a. Schrijver legt verband tussen de fluctuaties in de industriële produktie enerzijds en de invoer van grondstoffen, halfabrikaten en onbewerkte voedingsmiddelen anderzijds. Het lijkt echter minder zinvol laatstgenoemde produkten (waaronder vnl. koffie) hierbij te betrekken. Een desbetreffende berekening, excl. de onbewerkte voedingsmiddelen, leidt ondanks het weglaten van de prijsfactor, dan ook tot een hogere correlatie ($R = 0,92$). Ook het opnemen van deze prijsfactor lijkt niet zo goed te verdedigen, aangezien het enerzijds om sterk verschillende grondstoffenpakketten bij invoer en bij produktie gaat en anderzijds, voor zover dit niet het geval is, de desbetreffende prijzen internationaal vrij sterk samenhangen.

b. Gezien het herstel van de conjunctuur in 1958 ware het beter, zoals hier verder zal geschieden, zich te baseren op de ontwikkeling van de invoer in de eerste helft van dit jaar.

c. Het achterwege blijven van een invoerdaling in het 1e halfjaar 1958 (vergeleken bij het 1e halfjaar 1957), terwijl bijv. van het 1e halfjaar 1953 op het 1e halfjaar 1954 een belangrijke terugslag optrad, is voor het grootste gedeelte terug te vinden bij een geringer daling in de invoer van grondstoffen e.d. en heeft voor zover deze betrekking heeft op een stijging van de invoer van eindprodukten e.d. waarschijnlijk een overwegend tijdelijk karakter. Deze stelling moge aan de hand van onderstaande gegevens nader worden toegelicht:

TABEL 1.

Invoervolumina in de Verenigde Staten

(in mln. \$)

	1e hj. 1953	1e hj. 1954 a)	Mutatie	1e hj. 1957	1e hj. 1958 b)	Mutatie	Vershil mutaties
Totaal	5.570	5.175	- 395	6.400	6.575	+ 175	+ 570
Ind. gr.st. + h.fbr.	2.800	2.445	- 355	3.040	2.910	- 130	+ 225
Ruwe voedingsm.	1.090	1.050	- 40	1.010	1.050	+ 40	+ 80
Ind. eindprod. + be- werkte voed.m.	1.680	1.680	0	2.350	2.615	+ 265	+ 265
w.o. verkeer	60	55	- 5	190	295	+ 105	+ 1
vlees	- 100	80	+ 180	80	145	+ 65	+ 1
suiker	275	275	0	280	325	+ 45	+ 5
overige	1.245	1.270	+ 25	1.800	1.850	+ 50	5

a) Tegen prijzen van het 1e halfjaar 1953.

b) Tegen prijzen van het 1e halfjaar 1957.

De recentelijk sterk gestegen invoer van vervoermateriaal (vnl. auto's) en vlees is door Tims weliswaar uitvoerig behandeld, doch hij houdt m.i. in zijn conclusies onvolgende rekening met het bijzondere karakter hiervan. De invoer van auto's betreft nl. zoals bekend vnl. kleinere wagens ten aanzien waarvan de Amerikaanse industrie niet tijdig genoeg de sterk gestegen vraag heeft onderkend. Met de produktieplannen voor de nabije toekomst schijnt hiermede echter rekening te zijn gehouden ¹⁾. De hogere invoer van vlees houdt, zoals Tims opmerkt, verband met een lagere binnenlandse produktie die echter eerlang — zoals ook uit zijn betoog volgt — weer door een stijgende produktie zal worden gevolgd en dus tot een reactie in de hoge invoer zal leiden. De post suiker is dezerzijds ten slotte geëlimineerd omdat deze m.i. bij de onderhavige beschouwing niet als bewerkt produkt mag worden aangemerkt.

d. Uit bovenstaande opstelling blijkt verder, dat de invoer van de overige eindprodukten (vnl. machines, textiel en papier) in beide recessieperioden nagenoeg constant is gebleven. Dit mag echter niet tot de conclusie leiden, dat de gevoeligheid van de invoer van deze produkten voor het conjunctuurverloop geringer zou zijn. Hier is nl. sprake van een onderbreking van een sterk stijgende trend, zoals onderstaande opstelling nader illustreert.

TABEL 2.

Voor seizoen gecorrigeerd invoervolume van eindprodukten e.d. (excl. vervoer, vlees en suiker) alsmede de trend (1e halfjaar 1952 = 100)

	gecorr. reeks	trend	trend- afwijking		gecorr. reeks	trend	trend- afwijking
1e hj. 1952 ..	100	100	0	2e hj. 1955 ..	141	138,5	+ 2,5
2e hj. 1952 ..	109	106	+ 3	1e hj. 1956 ..	152	144	+ 8
1e hj. 1953 ..	116	111	+ 5	2e hj. 1956 ..	160	149,5	+ 10,5
2e hj. 1953 ..	115	116,5	- 1,5	1e hj. 1957 ..	160	155	+ 5
1e hj. 1954 ..	114	122	- 8	2e hj. 1957 ..	159	160	- 1
2e hj. 1954 ..	114	127,5	- 13,5	1e hj. 1958 ..	159	166	- 7
1e hj. 1955 ..	131	133	- 2	2e hj. 1958 ..	175	171,5	+ 3,5

e. Op grond van het onder c en d gestelde mag derhalve — aangenomen dat de geringe daling van de invoer van grondstoffen e.d. in de laatste recessie van toevallige aard is geweest — bij een eventueel volgende recessie in de Verenigde Staten weer een belangrijke daling van de invoer worden verwacht die qua omvang, evenals in 1954, ongeveer gelijk zal zijn aan de daling in de import van grondstoffen e.d. Het inmiddels verder gestegen aandeel van de eindprodukten in de import zal hierop, alleen relatief gemeten, enige matigende invloed kunnen uitoefenen.

¹⁾ De concurrentiepositie van de Amerikaanse auto-industrie in het algemeen is gezien de verdere analyse van Tims ook niet aangetast.

NASCHRIFT

a. Uit tabel 2 van mijn artikel blijkt, dat de invoer van onbewerkte voedingsmiddelen eenzelfde ontwikkeling te zien geeft als de invoer van grondstoffen en halffabrikaten. Op grond daarvan is eerstgenoemde goederencategorie op gelijke wijze als de grondstoffen en halffabrikaten behandeld.

De prijsfactor in mijn invoervergelijking bevat naast de invoerprijs een uit zes deelreeksen opgebouwde groot-

handelsprijs van grondstoffen en halffabrikaten; deze reeksen zijn tot één totaalreeks gewogen met aan de invoersamenstelling ontleende wegingscoëfficiënten, ten einde pakketverschillen zo gering mogelijk te maken. De internationale samenhang speelt een minder grote rol dan door Clavaux wordt verondersteld, omdat invoerprijzen worden vergeleken met binnenlandse groothandelsprijzen.

b. Het conjunctureel beloop van de geanalyseerde grootheden wordt inderdaad beter benaderd, indien wordt uitgegaan van de mutaties per halfjaar t.o.v. het overeenkomstige halfjaar van het voorafgaande jaar. Voor de periode 1949-1958 wordt dan de volgende regressievergelijking gevonden (excl. onbewerkte voedingsmiddelen):

$$m = 1,217 v - 0,622 (p_m - p_v) + 0,591 \quad R = 0,92$$

(0,145) (0,132) (1,417)

c. Het door Clavaux naar voren gebrachte verschil in de ontwikkeling van de invoer in de perioden 1953-1954 en 1957-1958 is in de eerste plaats een gevolg van ongelijke prijsontwikkelingen. In het eerste halfjaar van 1954 lag de invoerprijs slechts 3,5 pCt. beneden het niveau van het eerste halfjaar van 1953; in het eerste halfjaar 1958 t.o.v. het eerste halfjaar 1957 daalde de invoerprijs met ruim 8 pCt. Rekening houdende met de mutaties in de binnenlandse prijzen (die in beide perioden gering waren) wordt hieruit ca. \$ 100 mln. van het door Clavaux gevonden verschil verklaard.

In de tweede plaats kan een verschil worden geconstateerd tussen de voorraadposities in 1953 en in 1957. In eerstgenoemd jaar bevonden de voorraden zich in verhouding tot de omzetten (zowel van de handel als van de industrie) op een hoger niveau dan in 1957. Als gevolg daarvan werd in 1954 de invoer in sterkere mate afgeremd dan in 1958 het geval was.

Dit onderscheid tussen de voorraadposities hangt samen met de ontwikkeling van de invoer in 1953 resp. 1957. In het eerste halfjaar van 1953 was het invoervolume nagenoeg even groot als tijdens de Korea-hausse als gevolg van de daling der grondstoffenprijzen. Vergelijking tussen de eerste halfjaren van 1953 en 1954 leidt daardoor tot het constateren van een excessief grote invoerdaling. In 1957 bevond het invoervolume zich op het niveau van het voorafgaande jaar, waardoor de invoerdaling in 1958 beperkter bleef.

d. Voor zover thans bekend, neemt de invoer van Europese auto's in de Verenigde Staten nog steeds in hetzelfde tempo toe, ondanks de wijziging in de Amerikaanse produktieplannen. De Amerikaanse „kleine wagen” heeft in vergelijking met de Europese dan ook een vrij grote omvang. Het is daarom niet juist, de invoer in de verkeerssector buiten beschouwing te laten. Samen met de groep „overige” resteert dan een toeneming van de invoer van eindprodukten en onbewerkte voedingsmiddelen met \$ 155 mln. in het eerste halfjaar van 1958 (zie tabel 1 van Clavaux), dat is met ruim 7,5 pCt. Er is dan ook nauwelijks sprake van een onderbreking van de trend.

Zelfs indien van de invoer van vervoermateriaal wordt afgezien, dan nog blijft gelden, dat de invoer van eindprodukten en bewerkte voedingsmiddelen meer weerstand blijkt te bezitten in een dalende conjunctuurfase dan de invoer van grondstoffen en halffabrikaten. Het afnemend aandeel van de laatste categorieën in de totale invoer zal daarom ten minste een matiging van de fluctuaties in de invoer tot gevolg hebben.

De geldmarkt.

In het enkele weken geleden gepubliceerde Radcliffe-rapport, gewijd aan de in Engeland in het verleden gevoerde en in de toekomst te voeren monetaire politiek, wordt o.a. de opvatting verdedigd dat aan wijzigingen in het officiële disconto geen bijzonder grote invloed op het economisch gebeuren moet worden toegekend. Alleen voor zover een dergelijke wijziging deel uitmaakt van een complex van gelijk gerichte maatregelen, dus voor zover van een „package deal” sprake is, heeft een discontowijziging zin. In noodgevallen, bijv. als zich een situatie van aperte inflatie voordoet, zou een dergelijke „package deal” volgens het Radcliffe Committee kunnen bestaan uit het aan banden leggen van de bankkredieten en van nieuwe emissies, alsmede uit een verzwaring van afbetalingstransacties.

Kennelijk hebben de Amerikaanse monetaire autoriteiten zich vooralsnog niet door het betoog van Lord Radcliffe c.s. laten beïnvloeden, want, hoewel de Federal Reserve Board deze week in het economisch gebeuren heeft ingegrepen, werd volstaan met een discontoverhoging, die het officiële disconto van bijna alle Federal Reserve Banks van 3½ pCt. op 4 pCt. heeft gebracht. Daarmee komt het ongeveer op hetzelfde niveau als het toewijzingsdisconto voor 3-maands Amerikaans schatkistpapier. In feite betekent dit dat de discontoverhoging aan de krappe kant is geweest; er is maar weer een kleine stijging van het marktdisconto van node om het probleem van een verhoging van het officiële disconto opnieuw acuut te maken.

Op de Nederlandse geldmarkt heeft noch de Amerikaanse, noch de Duitse discontoverhoging, welke laatste vorige week plaatsgevonden, merkbare invloed gehad. Integendeel, gedurende de verslagweek is de geldmarkt in ons land zeer ruim geworden, grotendeels doordat het terugvloeien van bankbiljetten het tegoed van de banken bij De Nederlandsche Bank weer niet onaanzienlijk boven het verplichte saldo heeft gebracht.

Geheel afgezien van de vraag in hoeverre de stijging van de geldmarkttarieven in het buitenland niet weer gecompenseerd wordt door stijgende kosten, verbonden aan het dekken van het valutarisico, zijn er nu eenmaal grenzen gesteld aan de bereidheid der banken om buitenlandse beleggingen aan te houden. Volgens gegevens van De Nederlandsche Bank is de deviezenvoorraad van de handelsbanken in juli wederom toegenomen, en wel met ca. f. 60 mln. tot f. 1.345 mln. bruto en f. 662 mln. netto. De toename van deze deviezenvoorraad heeft in de eerste zeven maanden van het jaar netto bijna f. 600 mln. bedragen. Het is moeilijk uit te maken of met deze toename de door de banken gestelde grenzen thans zijn bereikt. Wel mag worden aangenomen dat ook bij verdere verhogingen van de geldmarkttarieven in andere landen de zuigkracht van het buitenland op de Nederlandse geldmarkt niet naar evenredigheid zal stijgen.

De kapitaalmarkt.

Vooruitlopend op de hiervoor reeds gereleveerde discontoverhoging hebben de koersen van Amerikaanse aandelen deze week een reeks van flinke dalingen te zien gegeven. Nederlandse aandelen hebben zich betrekkelijk goed gehouden, hoewel men moet aannemen dat de buitenlandse belangstelling voor onze aandelen te lijden

A.M.F.

Het

ALGEMEEN MIJNWERKERSFONDS VAN DE STEENKOLENMIJNEN IN LIMBURG

heeft vacant de functie van

chef der bouwtechnische afdeling

Deze afdeling, gevestigd te Utrecht, is belast met de bouwtechnische vraagstukken betreffende onderhoud, acquisitie en nieuwbouw van stedelijk onroerend goed, waarvan het bestaand bezit thans f 60 miljoen bedraagt bij een uitbreidingsbehoefte van ten minste f 15 miljoen per jaar.

Vereist zijn:

- Meerjarige ervaring als bouwtechnicus bij grote bouwprojecten.
- Een zodanige opleiding en kennis als noodzakelijk voor uitvoering van bouwcomplexen.
- Practisch organisatievermogen met leidinggevende capaciteiten.
- Belangstelling voor de commerciële zijde van bouwwerken voor beleggingsdoeleinden.

Uitvoerige sollicitaties met recente pasfoto en vermelding van leeftijd, burgerlijke staat, levensloop en referenties te richten aan de directie, Akerstraat 92 te Heerlen.

zal hebben gehad van de reactie die zich op de beurzen van onze grootste effectenafnemers, Duitsland en de Verenigde Staten, hebben voorgedaan.

Blijkens gegevens van de Vereniging voor den Effectenhandel zijn er in augustus van bepaalde aandelen weer grote hoeveelheden van eigenaar verwisseld. Dit geldt met name die aandelen waarvoor van Duitse zijde belangstelling bestaat. Zo werd bijv. van de aandelen Amsterdamsche Bank en Rotterdamsche Bank in augustus ruim 2½ pCt. van de respectievelijke aandelenkapitalen omgezet; voor Nievelt Goudriaan was dit 4,31 pCt., voor Ver. Machinefabrieken 4,19 pCt., voor A.K.U. bijna 2½ pCt. en voor Unilever 1,40 pCt., terwijl Nationale Handelsbank met een percentage van 5,92 de kroon spande. Nu kan men, voor zover de verkoop dezer effecten inderdaad aan buitenlanders plaatsvond, wel zeggen dat dergelijke transacties in alle nuchterheid met gewone export-affaires vergeleken moeten worden, en dat emotionele termen als „effectenuitverkoop” hier niet op hun plaats zijn, het blijft een feit dat met deze aandelen een gedeelte van de zeggenschap over Nederlandse ondernemingen over onze grenzen verdwijnt. In dit opzicht mogen export van bijv. aandelen A.K.U. en de export van nylonkousen beslist niet over één kam worden geschoren.

Op de obligatiemarkt werd de emissie à pari van f. 100 mln. 4½ pCt. 25-jarige obligaties ten laste van de Bank voor Nederlandsche Gemeenten een groot succes, in dier voege, dat iedere inschrijver weer flink moest majoreren om, rekening houdende met het verwachte toewijzingspercentage, aan zijn trekken te komen. Met spanning wacht men nu af, welke verrassingen Prinsjesdag zal brengen, niet alleen wat betreft Troonrede en Miljoenennota, maar ook t.a.v. het resultaat van de emissie Gelderland. Op die dag staat nl. voor het publiek de inschrijving open op f. 7 mln. 4¼ pCt. obligaties à 99 pCt. Er zal menig een wat aan gelegen zijn om deze eerste rechtstreekse binnenlandse emissie van gewone obligaties door een lager overheidsorgaan sinds oktober 1956 een succes te laten worden. Wellicht zullen wij die dag ook vernemen in hoeverre de Regering zal berusten in een opheffing resp. verzachting van het systeem van centrale financiering via de Bank voor Nederlandsche Gemeenten.

Aand. indexcijfers	A.N.P.-C.B.S. (1953 = 100)	2 jan. 1959	4 sept. 1959	11 sept. 1959
Algemeen		255	312	308
Internat. concerns		375	450	443
Industrie		174	229	226
Scheepvaart		151	157	157
Banken		138	189	186
Indon. aand.		103	138	136
Aandelen				
Kon. Petroleum	f. 183,20	f. 167,20	f. 163,30	
Unilever	452	646%	641	
Philips	493%	648	640½	
A.K.U.	262	379%	374%	
Kon. N. Hoogovens	341	577	566	
Van Gelder Zn.	193	254½	245	
H.A.L.	158½	162	163%	
Amsterd. Bank	253½	329%	324	
Ver. H.V.A. Mij-en	131½	152	149%	
Staatsfondsen				
2½ pCt. N.W.S.	59¾	59¾	59¾	
3½ pCt. 1947	90 ^{1/8}	93 ^{25/32}	93 ^{19/32}	
3½ pCt. 1955 I	87½	89½	89½	
3 pCt. Grootboek 1946	88½	90¼	90	
3 pCt. Dollarlening	90¼	92¼	92%	
4½ pCt. Nederland 1958	99 ^{1/8}	100 ^{1/8}	100 ^{1/8}	
Diverse obligaties				
3½ pCt. Gem. Rotterdam 1937 VI	90½	94%	94	
3½ pCt. Bk.v.Ned.Gem.1954II/III	91 ^{1/8}	88%	88	
3½ pCt. Nederl. Spoorwegen	89	93	92%	
3½ pCt. Philips 1948	95	95%	96	
3½ pCt. Westl. Hyp. Bank	83½	88	88%	
6 pCt. Nat. Woningb.len. 1957	110	111¼	110%	
New York				
Aandelenkoersgemiddelde				
Dow Jones Industrials	588	652	637	

M. P. GANS.

Opleiding tot Belastingconsulent

De Nederlandse Federatie van Belastingconsulenten (Bond en Instituut) organiseert mondelinge cursussen in AMSTERDAM, ROTTERDAM, DEN HAAG, UTRECHT, DEVENTER, ARNHEM en GRONINGEN o.l.v. Inspecteurs van 's Rijks belastingen.
Middelbare Schoolopleiding of gelijkwaardige ontwikkeling vereist.

EXAMENS ONDER RIJKSTOEZICHT

Prospectus en aanmelding:
BACHMANSTRAAT 39, DEN HAAG, TELEFOON 116914

COMMISSARIAAT VOOR SURINAAMSE ZAKEN

Ten behoeve van het departement van Economische Zaken in Suriname wordt gevraagd

EEN DOCTORANDUS IN DE ECONOMIE

bestemd om te worden belast met de behandeling van onderwerpen, liggende op het gebied van de prijsontwikkeling en op sociaal-economisch terrein.

- Bezoldiging:** Sur.crt. f. 6720,— tot Sur.crt. f. 10.320,—. Periodieke verhogingen van Sur.crt. f. 360,— 's jaars. (Inpassing in de salarisschaal geschiedt naar gelang van de opgedane ervaring);
- Kortverbandtoelage:** 10% van de gedurende de werkzaamstelling in Suriname te verdienen bezoldiging, uit te betalen na afloop van het dienstverband;
- Uitzending:** in tijdelijke dienst, met een dienstverband van drie jaren;
- Uitrustingskosten:** voor gehuwden ¼ gedeelte van de toe te kennen jaarbezoldiging, e.e.a. met een maximum van Sur.crt. f. 2500,—, voor ongehuwden 1/6 gedeelte van die bezoldiging;
- Overtocht:** voor Landrekening, c.q. ook voor het wettig gezin van Nederland naar Suriname en, na afloop van het dienstverband van Suriname naar Nederland.

Sollicitaties in duplo (één exemplaar op luchtpostpapier), met omschrijving van volledige opleiding en levensloop, en vergezeld van een opgave van referenties, binnen 14 dagen na het verschijnen van deze advertentie te zenden aan het Commissariaat voor Surinaamse Zaken, Alexander Gogelweg 2, Den Haag. Persoonlijk bezoek slechts na oproep.

ORGANISATIEBUREAU

TE AMSTERDAM

vraagt

JONG ECONOOM

waarbij enige voorkeur bestaat voor degenen, die behalve bedrijfseconomie als hoofdvak, tentamen wiskundige statistiek hebben gedaan.

Sollicitatiebrieven met beschrijving van levensloop en ervaring te richten onder no. 9410 aan Holdert & Co. N.V., Sarphatistraat 75, Amsterdam.

DE TWENTSCHE BANK N.V.

Gecombineerde Maandstaat op 31 augustus 1959

Kas, Kassiers en Dag- geldleningen . . . f	95.398.928,79
Nederlands	
Schatkistpapier . . .	458.300.000,-
Ander Overheidspapier . .	87.749.133,99
Wissels	81.839.403,40
Bankiers in Binnen- en Buitenland	73.557.535,89
Effecten, Syndicaten en Waarden	66.309.562,71
Prolongaties en Voor- schotten tegen Effecten . .	37.503.216,96
Debiteuren	445.352.075,72
Deelnemingen (incl. Voorschotten)	7.253.975,31
Gebouwen	5.000.000,-
	<u>f 1.358.263.832,77</u>

Kapitaal f	49.000.000,-
Reserve	22.000.000,-
Bouwreserve	1.000.000,-
Deposito's op Termijn	435.909.688,73
Crediteuren	804.639.490,70
Geaccepteerde Wissels	317.972,95
Door Derden	
Geaccepteerd	5.208,49
Overlopende Saldi en Andere Rekeningen	45.391.471,90

f 1.358.263.832,77

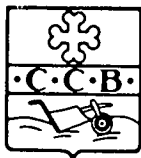
ECONOMISCH- STATISTISCHE DAG 1959

Op vrijdag 9 oktober 1959 zal een Economisch-Statistische Dag 1959 worden gehouden door de Economische Sectie van de Vereniging voor Statistiek in het Jaarbeursgebouw te Utrecht. Het programma van deze dag is als volgt:

1. Opening door de voorzitter, de heer Drs. L. VAN KRANENDONK.
2. Voordracht door Prof. P. DE WOLFF over „Enkele eigenschappen van log-normale verdelingen”.
3. PAUZE.
4. Voordracht door de heer P. L. F. DE JONG over „Toepassing van log-normale verdelingen bij marktonderzoek”.
5. Buitengewone (huishoudelijke) vergadering.

Na elke voordracht bestaat gelegenheid tot gedachtenwisseling. De aanvang is om 2.30 uur des middags; sluiting van het openbare gedeelte om ca. 5 uur. Belangstellenden, die geen lid zijn van de Economische Sectie, kunnen gratis toegangsbewijzen krijgen bij het secretariaat, Raamweg 18, 's-Gravenhage.

vacatures

DE COÖPERATIEVE CENTRALE BOERENLEENBANK

te
EINDHOVEN

heeft plaatsingsmogelijkheid voor enige

eerste assistenten

bij haar afdeling Inspectie.

Voor deze functie genieten voorkeur zij, die het diploma H.B.S. 5 j. of Gymnasium, alsmede het Staatspraktijkdiploma I en II, resp. de akte M.O. Boekhouden of Handelswetenschappen bezitten.

Enige jaren praktijkervaring in het bedrijfsleven of op een accountantskantoor is gewenst.

Leeftijd ten hoogste 35 jaar.

In aanmerking komende sollicitanten dienen rekening te houden met een geneeskundig en psychologisch onderzoek.

Brieven, waarin alle van belang zijnde gegevens zijn opgenomen, worden gaarne ingewacht onder de letters ASS bij de afdeling Personeelszaken, Dommelstraat 9 te Eindhoven.

B&Z

N.V. RUBBERFABRIEK BAKKER & ZOON RIDDERKERK

wenst in verband met uitbreiding der activiteiten over te gaan tot aanstelling van een

commerciële directeur

die na inwerking het beleid over alle commerciële afdelingen der onderneming op zich zal nemen. De taak omvat o.a. de leiding van de verdere op- en uitbouw der verkoopsorganisatie in binnen- en buitenland, het marktanalytisch onderzoek voor het vinden van geschikte afzetmogelijkheden voor de bestaande producten, het creëren van nieuwe artikelen, alsmede ook de supervisie op de inkoop.

Behalve een (minstens) middelbare schoolopleiding en een goede beheersing der moderne talen, is een ruime praktische verkoopservaring in soortgelijke functie bij een middelgrote onderneming opgedaan, noodzakelijk. Gewenst wordt een dynamische persoonlijkheid van omstreeks 40 jaar.

De salariering en de overige faciliteiten zijn met de aard en belangrijkheid der functie volledig in overeenstemming.

Eigenhandig geschreven brieven met alle terzake dienende gegevens, die als strikt vertrouwelijk zullen worden beschouwd, vergezeld van recente pasfoto, gelieve men onder vermelding van de kenletters „C.D. 100” te richten aan A. Cohn, adviseur voor personeelsselectie, Willem Pijperstraat 59, te Amsterdam-Zuid 2.

INTERACADEMIALE OPLEIDING ORGANISATIEKUNDE

Inschrijving

*voor de 2-jarige cursus,
aanvangende in
januari 1960.*

Zij, die het doctoraal examen in de economische wetenschappen of het ingenieurs examen aan een technische hogeschool met gunstig gevolg hebben afgelegd, kunnen zich - zo zij tenminste twee jaar in de praktijk werkzaam zijn geweest - vóór 1 november 1959 schriftelijk aanmelden bij de rector van deze opleiding, Oude Delft 56 te Delft. Het onderwijs zal gemiddeld ruim een dag per week in beslag nemen.

Een brochure met nadere gegevens kan aan bovenstaand adres worden aangevraagd.

Deze opleiding gaat uit van de Rijksuniversiteit te Groningen, de Universiteit van Amsterdam, de Vrije Universiteit te Amsterdam, de Nederlandsche Economische Hogeschool te Rotterdam, de Katholieke Economische Hogeschool te Tilburg en de Technische Hogescholen te Delft en Eindhoven, met medewerking van een aantal organisatie-adviseurs.

GEMEENTE VELSEN

Burgemeester en Wethouders roepen sollicitanten op voor de functie van

sociograaf

ten kantore van de bedrijfseconoom der gemeente.

Sollicitanten dienen belangstelling te hebben voor economische vraagstukken.

Benoeming zal geschieden afhankelijk van ervaring in de rang van commies B of hoofdcommies A.

Salarisgrenzen f. 6.504,- — f. 8.004,- en f. 7.524,- — f. 9.192,-, exclusief de compensatie A.O.W., huurcompensatie en 4% vakantietoeslag. Kindertoelageregeling conform rijksregeling.

De gemeente Velsen is aangesloten bij de I.Z.A.-regeling Noordholland.

Uitvoerige sollicitaties binnen 10 dagen na het verschijnen van dit blad te zenden aan Burgemeester en Wethouders van Velsen.

**Bangkok
Singapore
Hongkong**

Dit zijn drie van de plaatsen waar de Nationale Handelsbank n.v. eigen kantoren heeft.

Voor de ontwikkeling van Uw zaken en contacten met de plaatsen in

AZIË

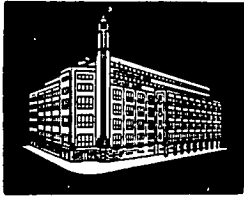
is de Bank die in dat werelddeel zelf grote ervaring heeft het aangewezen intermediair.

Dat is de

**Nationale
Handelsbank n.v.**

gevestigd te Amsterdam sinds 1863

'S-GRAVENHAGE - AMSTERDAM - ROTTERDAM

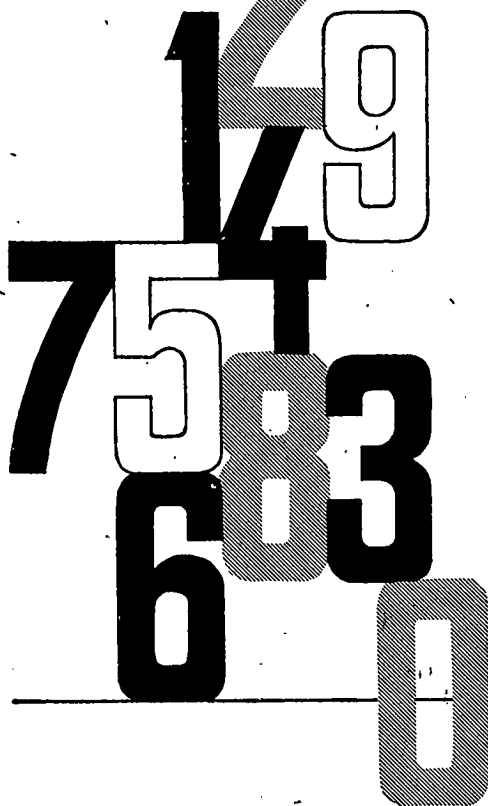

Amsterdamsche Bank

Geconsolideerde Maandstaat per 31 AUG. 1959

Debet		Crediet	
Kas, kassiers en daggeldleningen	f 136.501.748,30	Kapitaal	f 90.010.000,—
Nederlands schatkistpapier	„ 601.165.927,13	Reservefonds	„ 49.000.000,—
Ander overheidspapier	„ 107.270.500,—	3 pCt. Deposito-obligatiën per 1962	„ 25.000.000,—
Wissels	„ 150.445.003,08	Deposito's op termijn	„ 425.154.798,53
Bankiers in binnen- en buitenland	„ 201.897.277,22	Crediteuren	„ 1.357.813.308,42
Effecten en syndicaten	„ 43.213.164,05	Geaccepteerde wissels	„ 35.456.072,11
Prolongatiën en voorschotten tegen effecten	„ 90.697.601,07	Door derden geaccepteerd	„ 531.219,74
Debiteuren	„ 712.888.136,28	Overlopende saldi en andere rekeningen	„ 81.048.937,23
Deelnemingen (incl. voorschotten)	„ 19.934.977,90		
Gebouwen, safe-inrichtingen en inventarissen	„ 1,—		
	<u>f 2.064.014.336,03</u>		<u>f 2.064.014.336,03</u>

Alle gewenste feiten en cijfers snel beschikbaar!

Beschikt uw bedrijf over een factuureer- of boekhoud-
machine met tape?

Dan biedt het B.M.A. u alle voordelen van ponskaarten!
Het B.M.A. zet voor u met behulp van de tape-to-
card-converter uw tapes om in ponskaarten. Met
behulp hiervan maakt het B.M.A. voor u alle
gewenste overzichten o.a.: statistieken, voorraad-
gegevens, debiteurenadministratie enz. Het B.M.A.
analyseert zonder verplichtingen uwerzijds de
mogelijkheden voor uw bedrijf.

Beschikt uw bedrijf niet over een multiplier, collator
(interclasseuse) of vertolker?

Dan kunnen uw werkzaamheden voor deze machines
door het B.M.A. worden verricht.

Op aanvraag worden u alle gewenste inlichtingen verstrekt.

Achter Oosteinde 9-11, Amsterdam. Tel. 37028.

INSTITUUT VOOR SOCIALE WETENSCHAPPEN

Geheel mondelinge avondopleidingen

M.O. Economie en Statistiek

en

Kand. en Doct. Economie

in de voornaamste bevolkingscentra
van Nederland.

★

Een uitgebreide documentatie-map omtrent deze opleidingen wordt U op schriftelijke of telefonische aanvraag gaarne toegezonden door het

Algemeen Secretariaat, Wassenaarseweg 39,
's-Gravenhage, telefoon 070-775382-774663.

GEMEENTE VELSEN

Bij de bedrijven voor gas en water, omvattende distributiebedrijven voor gas en water, productiebedrijf voor water, brandweer en, openbare verlichting, is vacant de functie van

Hoofd van de boekhouding en de administratie

Vereist wordt ruime kennis en ervaring in de behandeling van bedrijfs-economische en administratieve problemen, commerciële aanleg en het vermogen om leiding te geven aan het administratieve personeel (46 man).

Aanstelling kan geschieden in de rang van hoofdamtenaar, salaris f. 10.095,24 — f. 12.734,04 per jaar, alles inbegrepen.

Het verplaatsingskostenbesluit is van toepassing; de gemeente Velsen is aangesloten bij het I.Z.A.

Uitvoerige sollicitaties te richten, binnen 14 dagen na het verschijnen van dit blad, aan Burgemeester en Wethouders van Velsen.

CENTRAAL BEHEER

Singel 126-130, Amsterdam-C.

PENSIOEN-RISICO

**bledt een nieuwe verzekering
van weduwenpensioen.**

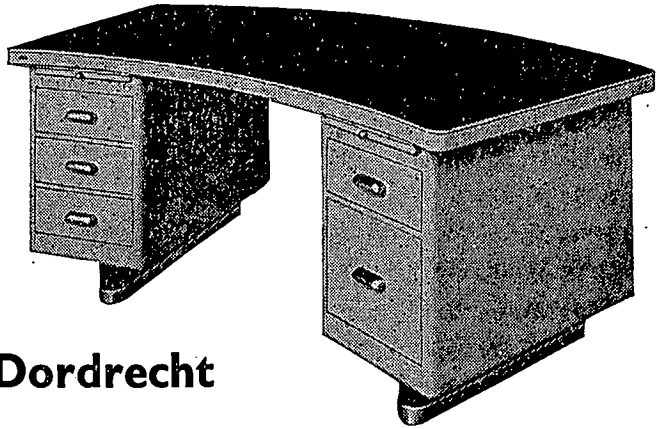
De algemene weduwen- en wezenwet geeft in vele gevallen een weduwe slechts gedurende een korte periode recht op een wettelijke uitkering. Pensioen-Risico stelt voor werkgevers de mogelijkheid open een tijdelijk weduwenpensioen van f. 1326,- per jaar voor de echtgenoten van hun werknemers te verzekeren, ingaande zodra de wettelijke uitkering wordt gestaakt en eindigende uiterlijk bij het bereiken van de leeftijd van 65 jaar.

De premie voor deze verzekering is verschuldigd tot de 50-jarige leeftijd van de echtgenote van de verzekerde werknemers bedraagt: f. 15,- per jaar per verzekerde, indien de uitkering wordt beëindigd bij hertrouw van de weduwe; f. 25,- per jaar per verzekerde, indien de uitkering bij hertrouw blijft doorlopen of wordt toegekend, omdat de wettelijke uitkering wegens hertrouw wordt beëindigd.

LIPS

Stalen meubelen

Brandkasten

Voor België:
Koninklijke Straat 222
Brussel

LIPS

Dordrecht

DIRECTEUR

Voor ons bedrijf in ZUID-AFRIKA (de Kaap) zoeken wij iemand die na enige jaren inwerken, als General Manager zelfstandig de verantwoording voor de leiding op zich kan nemen.

Van de functionaris wordt vereist dat hij door karakter, inzicht en ervaring over productie-, verkoops- en financiële problemen kan oordelen en beslissen.

Technische opleiding wordt gewenst geacht.

Maximum leeftijd 45 jaar.

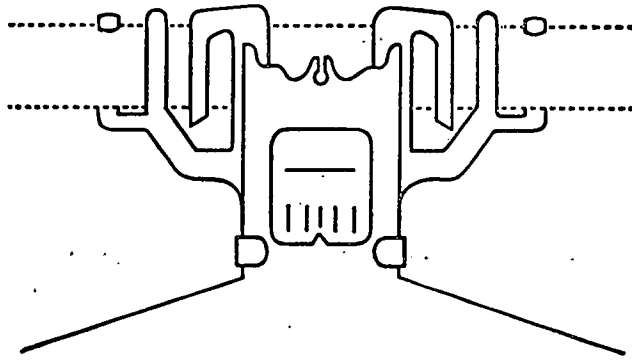
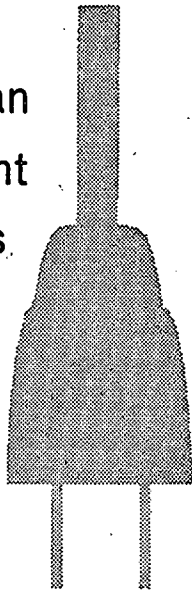
Conditie in overeenstemming met de belangrijkheid der functie.

Brieven welke strikt vertrouwelijk behandeld zullen worden aan:

DIRECTIE BRUYNZEEL FABRIEKEN • ZAANDAM

Uw Remington Rand specialist kan U aantonen...

...dat het van
economisch inzicht
getuigt, bijtijds
de juiste elektrische
schrijfmachine
aan te schaffen!

Brieven en bijlagen, rapporten en rekeningen zien er correcter en karaktervoller uit. Maar bovendien kan op een Remington elektrische schrijfmachine 6 uur werk in 5 uur worden verricht! Typen was nog nooit zo plezierig! Laat U deze Remington eens demonstreren! Zie zelf, dat deze elektrische schrijfmachine uit een oogpunt van prestatie en representatie in Uw bedrijf hóórt!

...voor dit alles:

Remington Rand

Showrooms in de voornaamste steden.